

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Felting som arbeidsmetode

En studie av oppsøkende arbeid i lavterskel diakonale arbeid

Halvor Bekken Aschim

Veileder

Førsteamanuensis Roar G. Fotland

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5070-1: Masteroppgave i diakoni (30ECTS), 2022

Antall ord: 21 253

Forord

Tusen takk til Roar Fotland for god veiledning i masteroppgaven. Takk for at du har sittet rolig i båten når jeg har kjent på stresset. Jeg kunne ikke bedt om en bedre veileder!

Tusen takk til pappa som har vært akutt-telefon når jeg har stått fast.

Takk til venner og familie for god støtte hele veien.

En spesiell takk til lillesøster Elise for all hjelp. Det hadde ikke gått uten deg!

Til slutt vil jeg rette en takk til min kjære Karen Elise for alt! Nå skal jeg også lage litt middag og vaske hus!

Sammendrag

I denne masteroppgaven ser jeg på oppsøkende metode i diakonalt arbeid med følgende problemstilling: Hvordan fungerer oppsøkende metode i noen utvalgte lavterskel diakonale arbeid?

Teorien i oppgaven har et diakonifaglig fokus såvel som et fokus på selve metoden oppsøking. Teorien om selve metoden er i stor grad hentet fra *Ute-Inne* som er en fagbok om oppsøkende arbeid blant ungdom.

For å svare på problemstillingen har jeg benyttet meg av kvalitativ metode med semi-strukturerte intervjuer.

Informantene i oppgaven består av to prester, to sosialarbeider og en diakon. Alle jobber i et diakonalt arbeid med forskjellig utgangspunkt.

Det jeg har funnet gjennom denne oppgaven er at oppsøkende metode i aller høyeste grad har en verdi hos informantene jeg har intervjuet og metoden trekkes fram som en god måte å leve ut evangeliet på. Det er, som mye annet her i verden, en metode som er en del av et hele. Metoden åpner for at vi som kirke kan møte mennesker på en mer nøytral grunn der vi kan bygge ned murer og åpne for forsoning og samtale der hvor livet leves.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
1.1 Oppsøkingens historie	2
1.2 Oppgavens oppbygging og problemstilling	3
1.3 Begrep	3
2 Metode.....	4
2.1 Valg av informanter	4
2.2 Intervju	5
2.3 Metodiske utfordringer	5
2.4 Etikk	6
2.5 Arbeid med funn	6
3 Teori.....	8
3.1 Diakoni	8
3.1.1 Oppsøkende sosial diakoni	9
3.2 Oppsøkende sosialt arbeid	10
3.2.1 Rolleavklaring	11
3.2.1.1 Deltaker og observatør	11
3.2.1.2 Hjelper og kontrollør	11
3.2.1.3 Rådgiver og «terapeut»	12
3.2.1.4 Kontakt-etablerer og formidler	12
3.2.1.5 Premissleverandør og konstruktiv kritiker	12
3.2.1.6 Formelt oppdrag med uformell stil	13
3.2.2 Arbeidsmetoden	13
3.2.2.1 Tilnærming	14
3.2.2.1.1 Generell tilnærming	14
3.2.2.1.2 Kontekstuell tilnærming	14
3.2.2.1.3 Individuell tilnærming	14
3.2.2.2 Ferdigheter	14
3.2.2.2.1 Å tåle usikkerhet	15
3.2.2.2.2 Å tåle avvisning og utprøving	15
3.2.2.2.3 Å observere	15
3.2.2.2.4 Å se begrensninger	15
3.2.2.2.5 Å regulere egen aktivitet	16
3.2.2.2.6 Å bruke intuisjon	16
3.2.2.2.7 Å bruke humor	16
3.2.2.2.8 Å sette grenser	16
3.2.2.2.9 Å avslutte	16

3.2.3 Dokumentasjon	17
4 Presentasjon av funn.....	18
4.1 Presentasjon av informantene	18
4.2 Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkas oppdrag og diakoni?	18
4.2.1 Diakoniforståelse og kirkeforståelse	18
4.2.2 Hvorfor metoden brukes	20
4.3 På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?	21
4.3.1 Arbeidsmetoden	21
4.3.2 Hyppighet	24
4.3.3 Uniform	25
4.3.4 Drøfting av metoden i arbeidsfellesskapet	26
4.4 Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?	27
4.4.1 Muligheter	27
4.4.1.1 Samarbeid	29
4.4.2 Begrensninger og ulemper i metoden	30
4.5 Hvordan opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?	31
4.6 Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/resultatmåling?	33
4.7 Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?	34
5 Drøfting	36
5.1 Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkens oppdrag og diakoni?	37
5.2 På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?	38
5.3 Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?	43
5.4 Hvordan opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?	45
5.5 Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/resultatmåling?	45
5.6 Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?	46
6 Konklusjon	47
6.1 Problemstilling og forskningsspørsmål	47
6.2 Hva jeg har gjort for å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene	47
6.3 Svar på forskningsspørsmålene	47
6.3.1 Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkens oppdrag og diakoni?	47
6.3.2 På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?	48
6.3.3 Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?	48
6.3.4 Hvordan opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?	49
6.3.5 Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/resultatmåling?	49
6.3.6 Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?	50
6.4 Svar på problemstillingen	50

6.5 Videre forskning	50
7 Utblikk	51
8 Litteratur	52
9 Vedlegg	53

1 Innledning

Våren 2021 var jeg i fordypningspraksis hos en gateprest på Østlandet. I fire uker skulle jeg og en medstudent følge gatepresten og se hvordan vedkommende jobbet. To ganger i uka var vi ute og vandret i sentrum. Ruta gikk forbi området der kjøp og salg av rusmiddel foregår og videre til steder der det kunne oppholde seg mennesker som ikke nødvendigvis skulle noe sted. Til slutt endte ruta på den lokale togstasjonen. Vi skjønnte fort at mange av de vi så på stasjonen ikke nødvendigvis skulle reise noe sted, men heller brukte stasjonen som oppholdsrom.

De første gangene vi var ute, kjente jeg på frykt og fordommer overfor det vi kunne møte. Samtidig var det trygt å gå sammen med gatepresten og medstudenten. Gatepresten ga oss oppgaver i å legge merke til enkelte ting hos de vi passerte. Hadde de veldig slitte sko, hva slags klær hadde de på seg, hadde de med seg noe annet?

Dette var spennende og utfordrende, men gjorde også at vi ble mer oppmerksomme på de vi møtte.

Gatepresten hadde på seg sort skjorte med snipp og jakke der det sto at vedkommende var gateprest med store bokstaver. Vi måtte ha på munnbind pga. COVID-19, men gatepresten smilte allikevel til de vi gikk forbi. Han fortalte at det er noe han pleier å gjøre; smile og kanskje si hei. Vi møtte mennesker i løpet av disse fire ukene som det virket som satte pris på å bli møtt på den måten vi møtte dem på.

Jeg vil bruke denne masteroppgaven til å tegne et bilde av felting som er en arbeidsmetode som kan være aktuell i flere typer kirkelig arbeid, også i menighetsarbeid. Dette er fordi jeg, etter å selv ha tatt del i denne arbeidsmetoden gjennom praksisperioden, mener at dette er en arbeidsmetode kirka trenger. Jeg mener at kirka trenger denne arbeidsmetoden fordi den gir kirkelige ansatte muligheten til å møte mennesker på en nøytral grunn. Dette er spesielt viktig i møte med mennesker som har opplevd vonde ting i møte med kirka, kirkelige ansatte eller representanter for et kirkelig miljø eller arbeid. Disse opplevelsene kan hindre mennesker fra å oppsøke eller selv ville gå inn i et kirkerom. Å møte mennesker på en nøytral grunn gir kirkas ansatte muligheten til å jobbe forsonende med de menneskene og de erfaringene, følelsene og opplevelsene de bærer med seg knyttet til kirkas arbeid, betydning i livene deres eller selve kirkebygget. Å møte mennesker der de er kan virke avvæpnende og skape rom for samtale og en dialog som kirkerommet ikke har mulighet for. Dette er blant annet fordi kirkerommet i seg selv bærer mye betydning som setter rammer og føringer for de samtalene

som tar sted i et kirkerom. dette vil ikke være like førende i en samtale som tar sted utenfor kirkerommet, i andre rom og da også på andre premisser. Som for eksempel på en togstasjon, et offentlig rom i likhet med kirkerommet, men også et sted der mange kun passerer fra et sted på vei til et annet, som skaper en følelse av anonymitet, muligheten til å lettere å gli inn i mengden.

1.1 Oppsøkingens historie

Utgangspunktet for at arbeidsmetoden vokste fram var at det var mange av de som levde «utenfor samfunnet» som ikke ble nådd av de tiltak man hadde. Ved å gå ut på gatene og andre steder der disse menneskene oppholdt seg, kunne man begynne med å knytte kontakt med de man ikke hadde fått til å treffe med andre tiltak.

Det «profesjonelle» oppsøkende arbeidet blant ungdom i Norge så dagens lys våren 1969. Det var misnøye med det hjelpearbeidet som fantes og som en reaksjon på dette ble oppsøkende arbeid tatt i bruk som arbeidsform (Klyve & Pedersen, 2006, s. 24). Team med feltarbeidere patruljerte i Oslo og hadde som oppgave å fange opp de miljøene der rus og kriminalitet foregikk.

På 1980-tallet utviklet arbeidsmetoden seg og et sentralt fokus var å normalisere problemene ungdommene hadde, heller enn å se det ut fra en sykdomsmodell (Klyve & Pedersen, 2006, s. 25). I samme tiår møtte det oppsøkende arbeidet en utfordring med HIV-epidemien. Det var usikkerhet knyttet til hvordan viruset smittet og hvilke følger dette ville få for arbeidet.

I tillegg møtte arbeidsmetoden utfordringer hos politikere grunnet sin frie karakter. Flere oppsøkende virksomheter har opplevd å bli truet med nedleggelse, ofte med begrunnelser i kommuneøkonomi. I og med at dette har vært en arbeidsform som i betydelig grad har blitt til i møte med feltet har det i tider vært lite håndfast knyttet til metoden hva gjelder blant annet dokumentasjon. Den radikale humanismen trekkes fram hos Erdal som noe som kan føre til problemer med omverdenen, særlig på grunn av at det stadig avdekkes nød og problemer når folk gjerne har et ønske om å løfte fram det som fungerer godt og heller skyve problemene under teppet (Klyve & Pedersen, 2006, s. 29).

På 1990-tallet ble det større krav til dokumentasjon i det oppsøkende arbeidet, noe som det faglige feltet opplevde som krevende. Erdal begrunner det med at «opsøkende arbeid ikke kan resultatmåles som virksomheten i en hvilken som helst produksjonsbedrift» (Klyve & Pedersen, 2006, s. 29). Her kan vi se noe av striden mellom enkelte kommunale krefter og det oppsøkende feltet; møtet mellom kommunen som ønsket effektivitet og dokumentasjon for å ivareta og følge dette. Ute i felten i det oppsøkende arbeidet er det dynamiske mennesker man møter der oppsøkerne

bruker seg selv som medmennesker som verktøy. Oppsøkerne møtte mennesker i en liten del av deres hverdag. Det å skulle måle hvordan arbeidet har påvirket eller hjulpet menneskene i felten vil da nødvendigvis ha vært utfordrende.

1.2 Oppgavens oppbygging og problemstilling

Problemstillingen jeg har valgt for oppgaven er:

Hvordan fungerer oppsøkende metode i noen utvalgte lavterskel diakonale arbeid?

For å hjelpe meg med å svare på problemstillingen har jeg formulert følgende forskningsspørsmål:

Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkens oppdrag og diakoni?

På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?

Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?

På hvilke måter opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?

Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/resultatmåling?

Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?

I denne oppgaven vil jeg intervju fem informanter i fire ulike diakonale arbeid. Aktørene til sammen jobber i en diakonal organisasjon og i Den norske kirke. En av informantene jobber i menighet på Vestlandet som diakon, en informant jobber i sentrum i en by på Østlandet med ungdom som målgruppe og med base i en kirke, en informant jobber som gateprest med særlig fokus på rus i en kommune på Østlandet, en jobber som sosialarbeider/feltarbeider ved en diakonal organisasjon i et arbeid som finner sted på en togstasjon sentralt på Østlandet, og en informant jobber på samme togstasjon men med en noe mer administrativ rolle.

Først i oppgaven vil jeg presentere metode. Deretter vil jeg presentere teori før jeg presenterer funn fra intervjuene. I drøftingskapittelet vil jeg se på funn og teori i lys av hverandre med innslag av egne refleksjoner. Måten jeg har valgt å både presentere funn og drøfting på er gjennom forskningsspørsmålene som overskrifter. Til slutt vil jeg sammenfatte oppgaven i en konklusjon før jeg kommer med et lite utblikk.

1.3 Begrep

Det er noen begreper i oppgaven jeg ser det nyttig å redegjøre for.

Gjennom oppgaven benytter jeg meg av begrepet felting og oppsøkende virksomhet/metode om hverandre. Disse begrepene betyr det samme. I teoridelen skal jeg gå nærmere inn på hva felting eller oppsøkende metode går ut på, men jeg kan allerede røpe at det dreier seg om å være tilgjengelig ute blant mennesker.

Andre begrep som brukes om hverandre er felter, oppsøker og feltarbeider. Det er disse som utøver metoden.

I teorikapittelet presenteres utekontakt som begrep og det dreier seg om kommunalt sosialt oppsøkende arbeidere.

Jeg har også funnet en svakhet ved begrepet *oppsøkende arbeid*, og det er at det er nærliggende å kunne tolke det til å omhandle besøkstjeneste. Besøkstjeneste eller hjemmebesøk vil jeg absolutt si er oppsøkende, men i denne oppgaven er det en annen type oppsøkende arbeid jeg har i fokus. I analysefasen av materialet ser jeg tendenser til at noen informanter kan bruke begrepet på et plan som både omfavner metoden som beskrevet i teorikapittelet såvel som besøkstjeneste.

2 Metode

Metode kommer fra Gresk og betyr å reise eller å følge en vei (LWF, 2009, s.59). «All methods are value-laden. It is therefore a primary task to identify methods of work that favor participatory processes and empowerment, and that affirm the basic values of diaconal work» (LWF, 2009, s. 59).

2.1 Valg av informanter

Jeg har valgt informanter på bakgrunn av kunnskap jeg har tilegnet meg gjennom praksisperiode og gjennom samtaler med andre som har kompetanse innenfor feltet. Felting er en arbeidsmetode som brukes av flere typer kristne virksomheter og derfor er det noe variasjon i hva slags type virksomhet det er snakk om.

I oppgaven intervjuer jeg fem informanter. Da jeg startet å jobbe med oppgaven så jeg for meg å intervju tre feltere og deres respektive ledere på tre ulike diakonale arbeidsplasser. Gjennom intervjuprosessen har det kommet fram at strukturen ved de ulike arbeidsplassene er såpass forskjellige og at det enkelte steder er felteren som selv fungerer som leder i arbeidet.

Hos Kvale og Brinkmann står det at «Hvis formålet er å forstå verden slik den oppleves av en bestemt person [...] er denne ene intervjupersonen tilstrekkelig» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 148). Det å kjenne omfanget av bruken av felting som arbeidsmetode i diakonale virksomheter er noe som ligger utenfor min evne og ville kreve mye mer arbeid enn det som vil la seg gjøre i denne masteroppgaven. Jeg har gjennom prosessen med intervjuer beveget meg over til å intervju fem informanter ved fire ulike arbeid og da med et fokus på å danne et bilde av hvordan oppsøkende metode fungerer på disse arbeidsplassene.

Det jeg har forsøkt å dekke i valg av informanter er en bredde. To av informantene er sosialarbeidere, to er prester og en er diakon. Arbeidene de jobber i har noe ulik karakter, noe som nettopp kan bidra til å gi et litt bredere bilde.

2.2 Intervju

Jeg har valgt å gjennomføre intervjuene som semi-strukturert. Bakgrunnen for dette er inntrykket jeg har fått av at det finnes mye taus kunnskap hos felterne og åpenheten i et semi-strukturert intervju gjør det mulig å gå dypere inn i det felterne forteller som kan være av interesse for oppgaven som jeg ikke har tenkt på i og med at jeg har begrenset innsikt til de ulike felternes opplevelse og bruk av felting i forberedelsen til intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 156-157). I tillegg til intervjuguiden har jeg i prosessen notert ned en rekke mulige oppfølgingsspørsmål, men er også åpen for at det vil dukke opp ting underveis som vil være nyttig å følge opp.

Det er noe forskjell i lengden på intervjuene noe som naturlig fører med seg at noen informanter får mer taletid enn andre.

2.3 Metodiske utfordringer

Det er en viss skjevhet i datamaterialet fra arbeidsplassene denne oppgaven tar for seg. I utgangspunktet har det vært ønskelig å intervju et likt antall fra hver arbeidsplass for å kunne sammenligne rollen som ansatt/felter og som leder på de ulike arbeidsplassene. Underveis har jeg funnet at organiseringen av arbeidene hva gjelder stab og roller er såpass forskjellige at det ikke er direkte overførbart mellom arbeidene. I oppgaven må jeg forholde meg til det datamaterialet som jeg får tak i og jeg ser at med en bevissthet rundt skjevheten i innsamlingen så vil funnene allikevel være interessante og mulig å bruke. Hadde hovedformålet vært å gjøre en direkte sammenligning

mellom feltere fra arbeidsplassene så ville det naturligvis vært et poeng at datainnsamlingen skulle vært lik på hver plass. Det denne oppgaven heller ønsker å si noe om er opplevelsen av hvordan arbeidsmetoden fungerer de ulike plassene og vektlegger det informantene forteller om.

Innsamlingen fra flere arbeidsplasser sørger for at jeg ikke kun får et innblikk i hvordan dette gjøres et bestemt sted, men i flere forskjellige sammenhenger.

En kvalitativ studie som dette vil ikke være mulig eller hensiktsmessig å generalisere fra. Formålet blir heller å tegne et bilde av hvordan oppsøkende metode ser ut i de valgte arbeidene.

I noen av intervjuene er noen av svarene av en såpass muntlig karakter at det er nødvendig å standardisere/parafasere for å få fram budskapet på en måte som gir mening skriftlig. Dette er mulig å gjøre i følge Kvale og Brinkmann. Jeg har tatt vare på original transkripsjon i prosessen for å hele tiden kunne gå tilbake for å sikre at innholdet i utsagnene ikke endres.

2.4 Etikk

I intervjuprosessen har jeg vært veldig tydelig på at informantene kan trekke seg når som helst ved å sende meg melding, e-post eller ringe. Utgangspunktet mitt har vært å skulle anonymisere så mye som mulig når det gjelder informantenes arbeidsplass.

I intervjuene har jeg spurt informantene om i hvor stor grad de ønsker at jeg skal anonymisere informasjonen fra intervjuene. Flere har gitt meg tillatelse til å ikke anonymisere arbeidsplassens navn og jeg vil i disse tilfellene benytte meg av arbeidsplassenes navn. Noen har bedt om at jeg anonymiserer sånn at det ikke kommer fram hvor informanten jobber.

Jeg har i oppgaven valgt å anonymisere så mye som mulig. Jeg bruker ikke kjønn om informantene og det eneste man får vite er stillingstittel, om de holder til på øst- eller vestlandet, hva slags målgruppe de jobber med og hvilken type arbeid de jobber i.

I intervjuene har det i liten grad blitt gitt opplysninger om mennesker felterne jobber med som vil kunne føre til at disse blir gjenkjent.

2.5 Arbeid med funn

I bearbeidingen av intervjuene jobbet jeg først utifra kategorier som jeg delvis fant i materialet, delvis i teorien og delvis fra intervjuguiden. Når jeg skulle skrive presentasjon av funn fant jeg

etterhvert ut at oppgaven ville bli mer oversiktlig dersom jeg kunne benytte forskningsspørsmålene som kategorier.

I arbeidet med funnene har jeg benyttet meg aktivt av Trine Anker sin bok *Analyse i praksis*.

3 Teori

I dette kapittelet vil jeg først presentere teori med diakonalt fokus. Deretter vil jeg presentere sosialfaglig teori. Teorien i diakonidelen er hentet fra Kjell Nordstokkes bok *Det dyrebare mennesket*, Kari Karsrud Korslien og Arild Notlands kapittel om metodiske overveielser fra *Diakonen - kall og profesjon*, og fra den reviderte utgaven av *Plan for diakoni*. Den sosialfaglige delen bygger på boken *Ute-Inne* av Børge Erdal. Denne boken handler om sosialt oppsøkende arbeid blant ungdom. Denne masteroppgaven dreier seg ikke kun om ungdom, men min vurdering er at arbeidsmetoden vil bære med seg mye av det samme uavhengig av målgruppe. Forskjellen fra en ungdom til en annen kan på enkelte områder være like stor som fra en ungdom til et eldre menneske. Derfor ser jeg teorien til Erdal som overførbar til ulike aldersgrupper.

I søkeprosessen etter litteratur til oppgaven har jeg kommet over flere kilder som har vært interessante, men som ikke er hensiktsmessige å presentere i dette kapittelet. Denne litteraturen kommer jeg ikke til å presentere her i teorikapittelet, men anvende rett inn i drøftingen.

3.1 Diakoni

Ordet «diakoni» oversettes ofte med «tjeneste» (Nordstokke, 2002, s. 14). Diakonien har kommet til uttrykk på forskjellige måter i ulike trossamfunn og gjennom tidene, men i Den norske kirke i dag defineres diakoni under fire grunnpilarer: nestekjærlighet, kamp for rettferdighet, vern om skaperverket og inkluderende fellesskap (Kirkerådet, 2020, s. 4). Det overhengende er at diakonien er kirkas omsorgstjeneste og evangeliet i handling. I denne oppgaven vil begrepet diakoni bli brukt om den diakoni som faller under Den norske kirkes definisjon.

For at diakoni skal være evangeliet i handling er det en forutsetning at evangeliet er det som ligger til grunn for diakonal virksomhet. Det vil si Jesu handling. Måten Jesus møtte mennesker på er noe som vakte oppsikt. Kjell Nordstokke skriver i boken *Det dyrebare mennesket*:

«Diakonien henter inspirasjon fra Jesu måte å møte mennesker på. I vår tid da nøden har så mange ulike ansikter, trengs medfølelse og medlidelse konkretisert gjennom ulike former for handling. Diakonien arbeidere må aldri bli så profesjonelle og rutinerte at de ikke lar seg berøre av det de ser og av de menneskene som trenger en neste. På samme måte som Jesus må de være myndige i påtale av urett og umenneskelighet, og de må være inkluderende i

handling slik at folk kan hjelpes til å stå på egne ben, med muligheter for selv å være et medmenneske i den gode sammenhengen» (Nordstokke, 2002, s. 46).

Det er ute i offentligheten at Jesus møtte menneskene. På samme vis skal diakonien utøves i det offentlige rom med fokus på å gjøre verden til et bedre sted (Nordstokke, 2002, s. 52).

Forkynnelse med ord er en form mange forbinder med kirka. Det er mye omdiskutert blant kirkelige ansatte, også mellom diakoner, om hvor viktig forkynnelsen er i diakonalt arbeid. Det er noen som hevder at diakonale handlinger uten forkynnelse like gjerne kunne vært utført av sosialarbeidere ansatt i kommunen, mens andre ser på handlingene som forkynnende i seg selv (Nordstokke, 2002, s. 72). Kjell Nordstokke poengterer at det i seg selv er verdifullt om mennesker motivert av sin tro utøver omsorg og nestekjærlighet om det så er i kommunal tjeneste (Nordstokke, 2002, s. 58).

3.1.1 Oppsøkende sosial diakoni

I «Diakonen - kall og profesjon» skriver Kari Karsrud Korslien og Arild Notland om noen metoder til bruk i diakonalt arbeid. Disse metodene er ment som hjelp i å jobbe med mellommenneskelige relasjoner. Ikke bare skal den utruste til å hjelpe oss med å se og forstå det vi ser, men også til egen vekst gjennom avdekking av egne fordommer og å kjenne på hvordan vi opplever ulike situasjoner (Korslien & Notland, 2011, s. 233). *Se-bedømme-handle*-metoden nevnes som den mest kjente metoden. Den har også funnet vei inn i revidert plan for diakoni fra 2020. Ideologien bak metoden har røtter i frigjøringssteologien fra Latin-Amerika og retter oppmerksomhet mot de vanskeligstiltes side. Heller enn å gå rett til handling utifra det man først og fremst tenker vil være til det beste for den nød man ser, utifra egen forståelse, utfordrer metoden til å først se seg rundt og søke en dypere forståelse for hva situasjonen faktisk er (Korslien & Notland, 2011, s. 238). Noe av det som trekkes fram som viktig i dette steget er muligheten til å få innblikk i og forståelse for hvordan menneskene i nød oppfatter sin situasjon. Dette er en mulighet til å få kartlagt hva som faktisk er status ute hos de arbeidet er ment å treffe. Her kan det også avdekkes hvordan menneskene i nød opplever hjelpeapparatet de møter. Punktet som følger handler om å bedømme det man ser i lys av Guds ord og kirkas oppdrag. Gjennom denne prosessen vil mulige handlinger bli tydeliggjort gjennom den nød man ser og hva Bibelen kan fortelle oss om nestekjærlighet. Akkurat hvordan handlingene skal se ut blir derimot opp til hver enkelt hjelpearbeider, men dette vil bli tydeliggjort gjennom disse prosessene.

Ved å følge en sånn metode er det større sannsynlighet for at diakonien som utøves er tettere på det samfunnet og menneskene i nød faktisk har behov for (Korslien & Notland, 2011, s. 239).

3.2 Oppsøkende sosialt arbeid

Mye av teorien om felting henter jeg fra boken *Ute-Inne* fra 2006 av Børge Erdal. Denne boken omhandler i stor grad oppsøkende virksomhet i kommunal regi og i liten grad arbeid i kirkelige sammenhenger, men som det kommer fram hos Erdal har kirkelige virksomheter lang fartstid med denne typen arbeid. Frelsesarm een begynte offisielt med denne arbeidsmetoden i 1888 og trekkes fram som de første i Norge (Erdal, 2006, s. 23). I tillegg nevnes noen andre kristne organisasjoner som senere har benyttet denne arbeidsmetoden. Boken til Erdal har som utgangspunkt oppsøkende sosialt arbeid med ungdom og noen av informantene i denne masteroppgaven har dette som sitt arbeidsfelt. Det er også en skjønns-forskjell i hvordan felting drives i kommunal sammenheng og i kristne organisasjoner. Dette skal jeg komme tilbake til senere i oppgaven.

I kommunal sammenheng brukes gjerne *utekontakt* som stillingstittel for de som jobber oppsøkende med ungdom. Utekontaktens målgruppe er sårbare barn og ungdom som faller utenfor eller ikke treffes av eksisterende hjelpetiltak. Oppsøkende sosialt arbeid i kommunal regi forholder seg i stor grad til rapporten NOU (Norges offentlige utredninger) 1980: 37 når det kommer til prioriteringer og mål (Erdal, 2006, s. 117). Arbeidsmetoden og rolleforståelsen, sånn som den finner sted hos utekontaktene i kommunene, har latt seg prege av diskusjoner innad i interesseorganisasjonen for utekontaktene og andre fagfolk. Den profesjonelle oppsøkende sosialarbeider har dermed tilgang på dokumentasjon og forum der det tydeliggjøres og kan motiveres til å finne ut hva oppdraget er, hva målet er, hvem det skal jobbes med og hvordan det er lurt å gå fram. Forventningene som legges gjennom NOU-rapporten nevnt tidligere er tydelig på at det burde skje en endring hos de som oppsøkes. Sånn som det gjengis hos Erdal i *Ute-Inne* er det tydelig at målet er endring. Et mål er at ungdommene skal få den hjelpen de trenger til å navigere og kunne benytte seg av hjelpeapparatet og dermed ikke være avhengig av kontakt med utekontakten (Erdal, 2006, s. 119). Erdal poengterer at det er viktig å stille spørsmål om hva som skal ligge utenfor de oppsøkende sosialarbeidernes oppgaver, nettopp for å sørge for at de har tiden som trengs til å jobbe oppsøkende. Når det gjelder hva som ligger innenfor de oppsøkende sosialarbeidernes oppgaver presenterer Erdal følgende:

«Oppsøkerne skal på et tidligst mulig tidspunkt kontakte og etablere tillit med grupper av hjelpetrengende ungdom som ikke nås av andre. Hensikten med kontakten er å motivere for

en endring og å formidle ungdom til rett hjelpeinstans. I tillegg åpnes det for at det i noen grad arbeides med individuelle og gruppeorienterte tiltak overfor barn og unge som står i fare for å utvikle problemer. Sist, men ikke minst, ligger det til oppsøkerrollen å dokumentere og forbedre barn og unges levekår gjennom iverksettelse av nyt tiltak og ansvarliggjøring av myndighetene.» (Erdal, 2006, s. 117-118).

3.2.1 Rolleavklaring

Rolleavklaring er en utfordring som kan oppta mye tid for oppsøkende sosialarbeidere.

Rollekonflikter som kan oppstå er: deltaker og observatør, hjelper og kontrollør, rådgiver og «terapeut», kontakt-etablerer og formidler, premissleverandør og konstruktiv kritiker, og et formelt oppdrag med uformell stil (Erdal, 2006, s. 121-132).

Jeg vil videre presentere disse rolle-konfliktene slik de kommer fram hos Erdal.

3.2.1.1 Deltaker og observatør

I nær kontakt med ungdom er det naturlig at en oppsøker blir deltakende i samspill med ungdom. Dette er nødvendig for å bygge relasjon og tillit. Det er derimot krevende å skulle operere i observatør-rollen samtidig. Erdal problematiserer det at sosialarbeidere kan bli sterkt preget av ungdommenes egne opplevelser ved for stor grad av deltaking, og i mindre grad evne å se miljøet som en utenforstående (Erdal, 2006, s. 121). Dersom det bikker over til at sosialarbeideren er for mye i observasjons-rollen vil det kunne føre til mistenksomhet og utrygghet hos ungdommene. Det å balansere disse rollene er en kunst som er nødvendig for å danne oversikt over de ulike miljøene en møter og for å kunne bygge relasjon til ungdommene.

3.2.1.2 Hjelper og kontrollør

Det er, i følge Erdal, en motsetning mellom hjelp og kontroll (Erdal, 2006, s. 124).

Han understreker at dette er en utfordring i sosialt arbeid generelt, og ikke kun for oppsøkende virksomhet spesielt. Han peker på dilemmaet mellom disse to rollene (Erdal, 2006, s. 123). Et poeng, som særlig berører oppsøkere, er at det for å vinne tillit hos ungdommene er hensiktsmessig med minst mulig kontroll. «På den ene siden skal sosialarbeiderne oppsøke miljøer og ungdommer og oppnå tillit for å skape endring gjennom frivillighet. På den andre siden medfører dette noen ganger situasjoner der man må gi opplysninger som igjen påfører ungdommene tvangstiltak» (Erdal, 2006, s. 124). Det er litt utydelig i sitatet hvem Erdal mener at opplysningene

skal gis til, men med utgangspunkt i resten av det han skriver ser jeg det som naturlig å forstå det som at det er snakk om meldeplikt. Det vil si at i situasjoner der man har vunnet tillit hos ungdommen og det kommer fram saker som utløser meldeplikten så blir man nødt til å, i ungdommens øyne, bryte tilliten. Man går fra å være en hjelper til å bli en kontrollør. Et annet eksempel på denne rollekonflikten kan være dersom en oppsøker ikke reagerer når uønsket atferd forekommer. Da vil dette kunne tolkes som at atferden godtas (Erdal, 2006, s. 124).

3.2.1.3 Rådgiver og «terapeut»

I terapeut-rollen handler det i stor grad om at ungdommene skal få presentere sine opplevelser og syn uten at noen skal korrigere. Erdal sier at dette vil gjøre det lettere for at ungdommene åpner opp for andre synspunkter senere (Erdal, 2006, s. 126). Ikke ulikt kirkas sjelesorg. Rådgiver-rollen er, som navnet antyder, rollen der sosialarbeideren kan veilede ungdommene i videre valg. I enkelte tilfeller har ungdommene enkle spørsmål om spesifikke tjenester som er greie å svare på. Dersom det er mer komplekse utfordringer er det derimot enda viktigere å balansere disse rollene mer varsomt. Det er viktig at ungdommene opplever seg sett og hørt, men på den andre siden også viktig at de får den hjelpen de trenger (Erdal, 2006, s. 127-128). Her kan det være hensiktsmessig å vurdere og henviser ungdommene videre til andre hjelpetiltak.

3.2.1.4 Kontakt-etablerer og formidler

Det å etablere kontakt med ungdommer er en stor del av oppsøkerens oppgave. Men dersom en oppsøker fortsetter å følge opp alle ungdommene som oppsøkeren møter der ute så vil det bli mindre tid til oppsøking og til å etablere kontakt med flere ungdommer. Derfor er det også viktig at ungdommene som trenger hjelp blir videreformidlet. Dette kan for eksempel skje gjennom å motivere ungdommen til å ta kontakt med aktuelle andre hjelpetiltak eller ved å formidle kontakt på vegne av ungdommen. Et eksempel på denne rollekonflikten kan være at en ungdom ikke ønsker at andre blir trukket inn (Erdal 2006, s. 128).

3.2.1.5 Premissleverandør og konstruktiv kritiker

Det er litt utydelig for meg akkurat hva Erdal mener at denne rollenkonflikten går ut på. Noe av det som for meg er litt utydelig er hva han legger i begrepet *premissleverandør*. Min forståelse utifra hans presentasjon av begrepet er at den oppsøkende sosialarbeideren, som er i kontakt med mottakerne av hjelpen, spiller en viktig rolle i og med at de har informasjon om hvilke behov som finnes der ute. De blir på denne måten et mellomledd mellom hjelpeapparatet og den enkelte *bruker*

(Erdal, 2006, s. 131). Konflikten, sånn som jeg leser det, oppstår når hjelpeapparatet ikke har tilbud som kan innfri de reelle behovene som finnes der ute. Oppsøkeren vil naturligvis kunne kjenne på maktesløshet i en slik situasjon der de sitter med en bruker som har behov for hjelp som systemet ikke har riktig tiltak for. Dette kan medføre sinne og frustrasjon hos hjelperen men dette er ikke tjenlig for arbeidet. Erdal poengterer at ingen er tjent med et hjelpeapparat som strides internt og anbefaler heller en konstruktiv tilnærming der mangelen i systemet påpekes, men at man jobber sammen for å finne en løsning (Erdal, 2006, s. 132).

3.2.1.6 Formelt oppdrag med uformell stil

En uformell stil pekes på som et godt virkemiddel for å komme i kontakt med ungdom i de målgruppene som man ønsker å jobbe med. Den uformelle stilen har, som nevnt i innledningen, tidligere vært utsatt for kritikk fra administrative hold fordi den ikke har passet godt inn i et stadig mer byråkratisk system. Det er viktig at det opprettholdes en ubyråkratisk stil i det oppsøkende arbeidet, men Erdal understreker at det burde være skriftlig utarbeidet dokumenter som sier noe om hva oppdraget formelt går ut på og hvem som er målgruppa (Erdal, 2006, s. 132). Oppdraget skal være formelt godt formulert for at oppsøkingen i seg selv skal kunne være uformell.

3.2.2 Arbeidsmetoden

Oppsøkende arbeid er en arbeidsmetode som krever tid. Det skal bygges relasjon til mennesker som kanskje har tillitsproblemer overfor autoriteter eller hjelpeapparat. Børge Erdal presenterer i boken *Ute-Inne* en slags mal for hvordan man kan arbeide oppsøkende. Jeg vil her presentere noe av det som kommer fram av denne malen, for å danne et bilde av hva arbeidsmetoden går ut på.

Det første Erdal presenterer er «synlighet og tilstedeværelse over tid» (Erdal, 2006, s. 137).

Ved å regelmessig være til stede der ungdommer oppholder seg vil man bli en naturlig del av nærmiljøet. Uniformering trekkes fram som noe som *kan* være negativt i forhold til å få innpass hos ungdommene og Erdal sier at ungdom som oppholder seg ute vil kunne knytte andre kjennetegn til sosialarbeidere, blant annet at sosialarbeiderne ofte går sammen i par, er i områdene over tid og tar kontakt med andre ungdommer. Derfor er det ikke alltid nødvendig med uniformering.

Noe av det oppsøkerne må evne er å være tålmodige. Tilstedeværelsen vil over tid bære frukter gjennom flere muligheter for å ta kontakt med ungdommer, men det vil også være perioder med mye dødtid (Erdal, 2006, s. 138). I perioder med dødtid kan det i følge Erdal lønne seg å fortsette

det oppsøkende arbeidet i ett bestemt område for å kartlegge om det er hensiktsmessig å fortsette med oppsøkende arbeid i det området eller om man burde vurdere et nytt område.

3.2.2.1 Tilnærming

Det er flere måter å etablere kontakt på i oppsøkende arbeid. Erdal presenterer tre tilnærminger til kontaktetablering som jeg her vil presentere. Felles for disse tilnærmingene som Erdal presenterer er at oppsøkerne er nøye med å presentere seg med navn og hvor de arbeider. Deretter spør de om ungdommene har hørt om dem, før de videre begrunner hvorfor de har tatt kontakt.

3.2.2.1.1 Generell tilnærming

I den generelle tilnærmingen handler det for det meste om å fortelle ungdommene om tilbudet og hva tjenesten går ut på. Erdal sier at dette er noe ungdom ofte vil reagere positivt på (Erdal, 2006, s. 141).

3.2.2.1.2 Kontekstuell tilnærming

I den kontekstuelle tilnærmingen begrunner eksempelvis oppsøkerne sin tilstedeværelse i området med at det er et belastet område. De knytter det at de tar kontakt med ungdommene til at dette er et område der ungdom tar del i en form for uønsket atferd, i dette tilfellet rus. Det stilles spørsmål til ungdommene om de kjenner til dette og på denne måten er det åpent for at ungdommene ikke trenger å føle at de er anklaget for noe, men det åpner også opp for kartlegging av hvorfor ungdom oppholder seg i området (Erdal, 2006, s. 141).

3.2.2.1.3 Individuell tilnærming

Denne tilnærmingen presenterer Erdal med et eksempel der oppsøkerne har observert en ungdom ta en pille. Først presenterer oppsøkerne seg og så sier de rett fram hvorfor de har tatt kontakt. De forteller hva de har sett og spør videre om de skal trekke seg litt unna for en kaffe og en prat. Den individuelle tilnærmingen handler altså om å gå på det enkelte individ og finne ut hvilken ressurs man kan være for det individet.

3.2.2.2 Ferdigheter

«Oppdraget er ikke alltid like klart og tydelig, og dette stiller de oppsøkende sosialarbeiderne overfor en rekke faglige og personlige utfordringer» (Strømfors, 2006, s. 179). Gus Strømfors sitt

kapittel i *Ute-Inne* tar for seg oppsøkere som profesjonelle personligheter. I dette kapittelet poengterer Strømfors blant annet at oppsøkende ungdomsarbeid krever noen ferdigheter.

Ferdighetene Strømfors presenterer er: å tåle usikkerhet, å tåle avvisning og utprøving, å observere, å se begrensninger, å regulere egen aktivitet, å bruke intuisjon, å bruke humor, å sette grenser og å avslutte. Jeg vil her presentere hver av disse ferdighetene.

3.2.2.2.1 Å tåle usikkerhet

Som oppsøker er man nødt til å tåle en viss grad av usikkerhet. Uoversiktlige situasjoner kan gjøre at oppsøkeren kjenner seg usikker eller utrygg og det er ikke mulig å vite hva man møter der ute.

3.2.2.2.2 Å tåle avvisning og utprøving

Det er ekkelt å bli avvist av andre mennesker. Som oppsøker er ikke dette uvanlig og noe man er nødt til å reagere profesjonelt på når man er på jobb, selv om det kan være sårende. Strømfors poengterer at avvisning kan være en form for utprøving og at det må være opp til sosialarbeideren å vurdere ulike faktorer for å avgjøre om det beste er å forlate området eller å prøve litt til (Strømfors, 2006, s. 181).

3.2.2.2.3 Å observere

Dette er en viktig ferdighet i oppsøkende arbeid som trengs og trenes opp. Det kan virke uoversiktlig når det er mye som skjer der man skal observere. Her trekkes læring av egen praksis og kunnskapsoverføring fram som måter å lære på (Strømfors, 2006, s. 183). Det løftes fram som viktig å benytte seg av flere sanser aktivt, ha bevissthet rundt hva man gjør og endre på hvor man oppholder seg eller om man går, står eller sitter.

3.2.2.2.4 Å se begrensninger

Dette punktet handler også om tålmodighet. Strømfors kommer med eksempel om nyutdannede som er motiverte for å hjelpe men som får et praksissjokk i møte med feltet (Strømfors, 2006, s. 184). Mange unge har det krevende og oppsøkere vil gjerne hjelpe så mange som mulig, men det er ikke alltid at ungdommene selv ønsker å gjøre noe med situasjonen. Det er nødvendig at oppsøkerne har realistiske forventninger, hvis ikke er det ikke sikkert man orker arbeidet over tid.

3.2.2.2.5 Å regulere egen aktivitet

Det er ikke alltid at det hensiktsmessige er å initiere eller å handle aktivt. Aktiv lytting trekkes fram som et verktøy for å få klienten til å fortelle med egne ord om sin situasjon. Aktiviteten i lyttingen går i å stimulere ved verbale og nonverbale reaksjoner (Strømfors, 2006, s. 185). Det andre som trekkes fram er det å holde sine umiddelbare reaksjoner tilbake og på den måten romme det den andre forteller om (Strømfors, 2006, s. 186).

3.2.2.2.6 Å bruke intuisjon

Denne formen for kunnskap utvikles over tid gjennom blant annet erfaringer. En måte å trene dette på er ved å prøve å legge merke til hvordan hvordan man handler intuitivt i hverdagen. Det pekes på som et viktig redskap å ha tillit til egen intuisjon for å møte uforutsette situasjoner (Strømfors, 2006, s. 187).

3.2.2.2.7 Å bruke humor

Positiv bruk av humor trekkes fram som en god måte å trekke mennesker sammen på. Det viktige er at man ler med og ikke av. Ferdigheten ligger i at oppsøkeren er nødt til å lese situasjonen og kjenne når humor vil kunne være et godt virkemiddel (Strømfors, 2006, s. 187).

3.2.2.2.8 Å sette grenser

Det å sette grenser i oppsøkende arbeid er viktig. Særlig når ungdommene skal utprøve sosialarbeideren. Det trekkes fram at frykt for å skade relasjonen til ungdommen kan være årsak til manglende grensesetting. Samtidig nevnes det at erfaringen ofte er motsatt og at grensesettingen kan bidra til økt trygghet og tillit for ungdommene (Strømfors, 2006, s. 188). Det er også viktig at grensene settes på en måte som ikke støter vekk, men som inkluderer.

Arbeidsmengde trekkes også fram som et viktig område der det er viktig å sette grenser.

3.2.2.2.9 Å avslutte

Det finnes flere grunner til at det kan være naturlig å avslutte kontakt med en ungdom. Det som trekkes fram som viktig er at det på en god og faglig måte avsluttes. I noen tilfeller kan man ha bygget opp en relasjon til en ungdom som tidligere har støtt vekk andre sosialarbeidere. Da er det særlig viktig at dette blir gjort på en god måte. En annen ting som trekkes fram som viktig er å anerkjenne overfor ungdommen at avslutning kan være vanskelig (Strømfors, 2006, s. 190).

3.2.3 Dokumentasjon

Som jeg var inne på i innledningen til oppgaven så har oppsøkende virksomhet ikke alltid vært like populært, mye på grunn av den lite byråkratiske og frie måten å jobbe på (Berg, 2006, s. 274). For å imøtekomme dette kan dokumentasjon være et viktig hjelpemiddel. Else Kristin Utne Berg skriver i *Ute-Inne* om dette temaet. Der sier hun at dokumentasjon i sosialt oppsøkende arbeid på en side dreier seg om informasjon rundt klientenes livssituasjon. På den andre siden dreier det seg om å systematisere og skriftliggjøre hvordan man jobber, hva man gjør og hva man ser der ute (Berg, 2006, s. 272). Mens førstnevnte side av dokumentasjon i stor grad handler om et verktøy for oppfølging av klienter handler den andre om selve arbeidet på oppsøkersiden og er det som er mest nærliggende min oppgave. Derfor vil det jeg presenterer av dokumentasjon dreie seg om sistnevnte.

Berg peker på at oppsøkerne eller feltarbeiderne ser ting som andre sosialarbeidere ikke ser fordi feltarbeiderne jobber med å observere der ute. Hun poengterer at de er offentlige tjenestemenn og derfor har et oppdrag i å dokumentere det de møter (Berg, 2006, s. 274). Hun problematiserer også at det er en tendens til å overdramatisere situasjonen i beskrivelsen av ungdomsmiljøer.

Overdramatiserte beskrivelser kan brukes av organisasjoner og etater til å løfte fram et ukorrekt bilde som kan føre til at de får mer ressurser.

Et argument som løftes fram som viktig med tanke på dokumentasjon er systematikk og metodikk. Det settes i NOU 2004, 18 en forutsetning for at sosialarbeidet gjøres forsvarlig ved at det skrives ned hva man ser, vurderer og gjør (Berg, 2006, s. 275). Det man skriver ned skal være et arbeidsredskap for sosialarbeideren. Et poeng er økt bevissthet rundt beslutninger og observasjoner sånn at man hele veien kan gå tilbake og se hva man har gjort og se om noe kan gjøres for å bedre arbeidet. Et annet poeng er at dokumentasjonen sikrer faglige samtaler i stab eller arbeidsfelleskap (Berg, 2006, s. 276).

Det finnes, i tillegg til systematiske og metodiske grunner, andre årsaker til at dokumentasjon er viktig for oppsøkende sosialt arbeid i dag og det handler om kravene til måloppnåelse som har preget offentlig virksomhet i nyere tid (Berg, 2006, s. 277). Det er mange steder nødvendig å kunne vise til resultater i arbeidet for at virksomheten skal kunne bestå.

4 Presentasjon av funn

4.1 Presentasjon av informantene

Informant 1 jobber som feltarbeider hos et tilbud som ligger innunder en diakonal organisasjon på en togstasjon sentralt på Østlandet og har samfunnsvitenskapelig utdanning.

Informant 2 jobber som leder for samme tilbud som informant 1 og har sosialfaglig utdanning.

Informant 3 jobber som gateprest for ungdom i en by på Østlandet og har utdanning innen teologi.

Informant 4 jobber som soknediakon i en menighet på Vestlandet og har utdanning innen diakoni.

Informant 5 jobber som gateprest for et arbeid rettet inn mot rus i en kommune på Østlandet og har utdanning innen teologi

4.2 Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkas oppdrag og diakoni?

Alle informantene fikk i løpet av intervjuet spørsmålene «Hva er din forståelse av diakoni?» og «Hva ser du av diakoni i ditt arbeid?». Dette danner utgangspunkt for denne kategorien i analysen.

4.2.1 Diakoniforståelse og kirkeforståelse

Informant 1 og 2, som begge jobber ved det oppsøkende tilbudet på en togstasjon sentralt på Østlandet, har liknende presentasjoner av hva de ser av diakoni i arbeidet. Informant 2 svarer på spørsmålet om diakoniforståelse at «Det er å være til tjeneste. Respekt for hele mennesket, med alt av hva det innebærer, av hele mennesket.».

Informant 3 forteller om sin forståelse av diakoni: «Min forståelse av diakoni er jo at dette på en måte er kirka sitt oppdrag i praksis. Jeg tenker jo litt sånn, kanskje litt sånn flåsete sagt, men at prestene snakker om det og at diakonene gjør det. [...] Og at diakonien handler om å se det behovet som er der ute og hvordan kirka som kirke kan møte det behovet». Dette utsagnet har mye til felles med det informant 4 og 5 deler. Informant 5 deler tanker om at Jesus var vel så mye diakon som predikant og forklarer videre at «det er kirkas tapre forsøk på å etterfølge Jesu forbilde på en så god måte som mulig. Hvis vi skal gjøre det så er vi helt nødt til å være der folk er og ikke bare vente på at folk skal komme til oss.». Informant 4 deler og presiserer at den enkleste forståelsen av diakoni er kirkas omsorgsarbeid og deler videre at det er forkynnelse i gjerninger.

Både informant 1 og 2 jobber som sosialarbeidere og mange mennesker passerer stasjonen i løpet av en dag. Begge er opptatt av at arbeidet er verdibasert og at det blant annet handler om å tilby det de kan for folk som trenger det. I tillegg poengterer de at det er viktig at menneskene de møter møtes med respekt. Informant 1 sier «[...] alle mennesker skal oppleve seg møtt med respekt, omsorg og rettferdighet. Det er det som er de tre hovedverdiene vi jobber etter. Og det tenker jeg jo er viktig i alle møter. At folk får oppleve det. Og det tenker jeg jo at mange av våre gjester ikke gjør i alle møter, for eksempel på NAV». Informant 1 påpeker også at det å møte folk der de er er noe av det vedkommende ser av diakoni i arbeidet.

I: Jeg tenker jo at vi har et ganske høyt fokus på verdier som handler om respekten for det enkelte mennesket og som handler om å se bak. Stille oss til disposisjon der mennesker trenger oss, avdekke nød, urettferdighet. Være tilstede der andre ikke er tilstede. Det tenker jeg gjelder hele virksomheten og også oss i dette arbeidet på stasjonen spesielt.

Informant 3 og 5 svarer begge at nesten alt de driver med er diakoni. Begge er teologer og har noe prestetjeneste i jobbene sine. Informant 4, diakonen, spesifiserer ikke at alt i arbeidet er diakoni men i og med at vedkommende er diakon er det nærliggende å tenke at vedkommende nødvendigvis driver mest med diakoni. Informant 4 forteller mer om hva vedkommende tolker som diakonalt fra sitt arbeid og trekker fram fellesskapsbyggende arbeid i menighetsregi, enkeltbesøk, arbeid med rusmisbrukere. I forbindelse med arbeid med rusmisbrukere forteller vedkommende også at en viktig del er å møte folk der de er. Dette er noe samtlige informanter har påpekt gjennom intervjuene. Informant 3 påpeker også at blikket som blir brukt under felting har en diakonal karakter i tillegg til hva vedkommende ønsker å oppnå: «Det er ikke det å misjonere, det er ikke det å få folk til å være det ene eller det andre, men det å få lov til å la folk få være den de er og gi den personen en verdighet i hva den personen er og det tenker jeg er et viktig diakonalt oppdrag, rett og slett.».

Når det gjelder kirkeforståelse så er ikke dette noe jeg spurte informantene om. Allikevel delte særlig informant 3 noe som gjerne kan plasseres under den kategorien: «Og så opplever jeg det som en veldig meningsfull måte å være kirke på, det må jeg si, fordi at vi holder oss jo veldig mye innenfor veggene våre og det er jo på en måte naturlig fordi det er jo der vi feirer gudstjeneste, døper og konfirmerer, og alle disse tingene, men det at kirka og har et oppdrag ute i samfunnet er jo viktig å ikke glemme. Det er jo ikke alle som finner veien til kirka så da må vi finne veien til dem, og kunne være kirke der ute som jeg tenker at handler om å gjøre kirkas oppdrag rett og slett, i

nestekjærlighet. Og det trengs der ute, og kirka trenger å gjøre det for å være en troverdig kirke. Det holder ikke å bare snakke om det, tenker jeg.»

4.2.2 Hvorfor metoden brukes

Noen informanter fikk spørsmål om hvorfor de driver med felting. For noen er en naturlig del av svaret at det er det som er jobben deres. Flere av informantene sier at metoden er helt nødvendig for å holde kontakten med folk og for å møte nye mennesker. Informant 2 poengterer at «Det er jo der vi kan avdekke og fange opp de som faller utenfor og de som kanskje ikke ville klart å finne veien til oss. Så det er klart at vi må være ute da [...]». Informant 5 peker på verdien av å være ute blant folk og kjenne på hvordan stemninga er og hvordan folk har det. Når jeg stiller spørsmålet til informant 3 om hvorfor vedkommende driver med felting får jeg som svar at «Det er fordi at vi har fått i oppdrag å være kirke på utsiden av kirkerommet [...]». Videre forklarer vedkommende at arbeidet handler om å være en del av bybildet og at arbeidsmetoden felting er et redskap for dette. Et annet poeng vedkommende trekker fram er at ved å være en synlig del av bybildet over tid så vil det gi en kjennskap både fra felteren sin side inn i bybildet, men også fra enkeltpersoner som oppholder seg ute. Noe som danner et grunnlag for å ta kontakt.

Forsoning er et ord jeg tenker på når jeg jobber gjennom transkripsjonen av intervjuet med informant 3. Vedkommende kommer med et bilde og poengterer at det kanskje er litt rart men at det allikevel bærer med seg en utfordring som kirka har. Bilde er at vedkommende «føler at jeg må rydde opp etter en fest som jeg ikke har fått lov til å være med på». Informanten understreker at det vi nødvendigvis ikke behøver å kalle det som kirka har gjort for fest. Poenget til informanten er at vedkommende blir representant for hele kirka og dens historie når vedkommende er ute på gata og felter. Noe som kan være utfordrende men som også bærer med seg en verdi nettopp i det at det gir en mulighet til opprydning og forsoning. Spørsmålet om hvorfor felting benyttes som arbeidsmetode ble ikke stilt til blant annet informant 5, men på spørsmålet om diakoniforståelse forteller vedkommende om noe som jeg mener i aller høyeste grad kan settes i sammenheng med årsaken til at metoden brukes av vedkommende. Informanten sier at «Med Jesus som forbilde så handler det også om å gjøre seg tilgjengelig for folk på flere måter enn bare den ene typiske gudstjenesteformen som vi har [...] Det skal være handling i det og. Teologi i praksis. Kirke i praksis.»

4.3 På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?

Under dette punktet har jeg samlet det informantene forteller om selve arbeidsmetoden. I tillegg har jeg med et punkt om hvor ofte informantene bruker metoden, hvilket forhold de har til uniformering og i hvilken grad de drøfter metoden med andre på arbeidsplassen.

4.3.1 Arbeidsmetoden

Arbeidene der informant 1, 2 og 3 jobber praktiserer at de alltid går to sammen når de felter. Informant 3 har i mange år jobbet alene og sier av erfaring at det er «Vanskelig å være en. Mye lettere å være to».

Arbeidsplassen til informant 1 og 2 har en egen metode de har utarbeidet som informant 1 forteller om: «Så vi går to sammen. Vi går sakte og bruker blikket hele veien. Du skal ikke stirre [...]. Flytte det diskre. Legge merke til detaljer på folk. Jeg er veldig opptatt av å se på sko. Sko er gjerne det som folk ikke endrer på selv om de skifter klær. Sko blir fort slitt og hvis man er mye ute og ikke har en bolig så blir skoa dine ganske fort nedtråkka. [...] Og så er det hender jeg gjerne ser på. [...] Det koster tjue kroner for å gå på do her og vaske henda, så det er det jo mange som ikke bruker pengene sine på når de ikke har penger, nødvendigvis. [...] Og så ser jeg gjerne på hva som skjer i fjeset. Mange går jo og snakker med seg selv for eksempel. Så jeg har en sånn liten rulle, en heis nesten. Jeg begynner i bønn, så opp, og så ned igjen. [...] Vi står gjerne og bruker høydene her på stasjonen. Det er jo det beste. Å bare se, da får du overblikket. Og så går vi ned i mengden etterpå og prøver å navigere.»

Videre deler informanten et eksempel på hvordan de kan praktisere diskresjon: Så er vi opptatt av hele tiden diskresjon. Hvis jeg ser en person som jeg tenker at kollegaen min bør se eller den frivillige bør se, så stiller jeg meg gjerne mot sånn at vi har en samtale og så sier jeg diskre bare «se på vedkommende bak meg nå. Hva tenker du? Er dette noe vi skal oppsøke?»».

Informant 2 deler også at blikk, det å gå sakte og det å være diskre er sentralt i metoden. Videre forteller informanten om at de er tilstede og tilgjengelige og at de «intervenerer på en klok måte der det er riktig og nødvendig.» I forlengelsen av dette sier vedkommende at «man skal tørre å gå utenfor sin egen komfortsone og ta kontakt der som vi tenker at det er nødvendig.» Et eksempel på hvordan de kan jobbe strategisk for å sørge for at mennesker ikke opplever seg mer stigmatisert enn

nødvendig, som informanten presenterer, er at de kan dele ut brosjyrer til alle som sitter i området rundt en de tenker kunne ha nytte av å motta brosjyren.

Et annet poeng vedkommende trekker fram er at de er opptatt av å være varsomme på andres opplevde territorier. Om reaksjonen på kontakten med mennesker sier informant 1: «Jeg har drevet med oppsøkende arbeid nå snart i 10 år som frivillig og som ansatt, og det er jo fortsatt [...] en litt uggen følelse når du skal ta kontakt med noen for du vet jo ikke hvilken reaksjon du får. Og som oftest, ja i sånn 9 av 10 tilfeller, så er det utelukkende positivt. Men det hender jo at man blir bedt om å dra til helvete. Hehe. Rett og slett. Men de fleste er sånn «nei takk, ellers takk. Jeg trenger ikke noe fra deg.».

Med informant 1 kommer vi også innom spørsmålet om hva sosialarbeiderne introduserer seg som overfor menneskene som møtes der ute. Vedkommende forteller at navn er det informant foretrekker og kommer med et eksempel på hvordan kontaktetablering kan være: «[Jeg] sier «jeg heter NN og jobber i [diakonal organisasjon]. Vi er her på stasjonen. Jeg har sett deg litt her.» for eksempel. «Dette er kollegaen min». Og så introduserer vi hverandre. [...] «Hei, hyggelig å hilse på deg. Hvordan har du det i dag?». Et poeng som informanten trekker fram er at mange reagerer veldig positivt når det er frivillige som tar kontakt og at det oppleves verdifullt når mennesker velger å bruke av sin fritid får å gå oppsøkende.

Informant 3 forteller om rapporteringsplikten som er med ute. Vedkommende trekker fram en styrke i det å være kirke ute i forbindelse med taushetsplikt. «Det gjør jo at vi har et tilbud som handler om vår taushetsplikt og den samtalen som oppstår i det, og at en da gjerne tør å snakke om ting som en kanskje ikke ville snakke med sosionom om.». Når det gjelder mer direkte om metoden så forteller informant at det er viktig å gå i samme område over tid. Det som trekkes fram som positivt med det er at det blir lettere å legge merke til endringer i miljøet. En kunnskap som man, i følge informanten, ikke ville fått dersom man gikk forskjellige steder fra gang til gang. Vedkommende poengterer at det i denne typen arbeid er viktigere med kvalitet foran kvantitet. Et annet poeng med å gå i samme område over tid som informanten kommer med, er det at man blir en naturlig del av bybildet.

Når informanten er ute med klær som tydelig signaliserer at vedkommende jobber i kirka, så er det noen som har behov for å ta kontakt fordi de har et behov for å uttrykke hva de tenker om kirka. Informanten deler at det kan være en fin måte å starte en samtale på ved å kunne rette opp hvordan bildet av kirka er hos noen mennesker. Det å møte mennesker der de er på hjemmebane trekkes flere

ganger fram av informanten som noe positivt med å gå oppsøkende. Blant annet fordi den høye statusen en prest har i kirka fort forsvinner ute blant menneskene. Det er sårbart fordi man ikke har ritualene og tradisjonen å støtte seg på, forteller informanten. Dette åpner, i følge informanten, opp for at man møtes som mer likeverdige.

Samtalene med ungdommene ute foregår som regel i grupper, forteller informanten. I rusmiljøet er det som regel en til en-samtaler og understreker at det er to forskjellige typer samtaler.

Vedkommende opplever at ungdom gjerne er tryggere når de er i grupper og at det kan være positivt.

Et poeng informant 3 kommer med er at det er forskjell på hvilke behov folk har også innenfor ungdomsmiljøene og at det er viktig å ikke «putte dem i samme bås».

Informanten sier også at man må kunne improvisere når man felter. Nettopp fordi det ikke er noen konkret bestilling og at ting oppstår der og da.

Informant 4 snakker også om å møte folk der de er. I det legger informanten at man både kan møte folk hjemme og ute der de lever sine liv, men også i en overført betydning i at man møter mennesker der de er i sitt liv og at man kan være en medvandrer på reisen. Et poeng innenfor dette, som informanten trekker fram, er at en ikke skal møte menneskene med en «[...] åndelig forståelse av at alt går bare bra hvis du tror [...]». Informanten forteller også om at når vedkommende har drevet med oppsøkende virksomhet at det har vært på en plass i sentrum der mennesker i rus oppholder seg. «Så da har jeg gått mye der og hatt på meg snippen og det gjorde jeg mye i starten for da hadde jeg, heldigvis, altfor lite annet å gjøre, så da fikk jeg mer tid til å gå der.». I tillegg forteller vedkommende om «felleskapshuset» der det deles ut mat hver dag. Dette er også en plass der vedkommende har oppholdt seg for at folk skal bli kjent med ansiktet til informanten.

Informant 5 forteller at det i arbeidet er noe vedkommende ville beskrevet som en del av et hele og presiserer at de er helt avhengig av et punkt å jobbe utifra. I dette tilfellet er det en kafé der man kan få mat og praktisk bistand. Når det gjelder hvordan menneskene i arbeidet omtales forteller informanten om at de bruker begrepet *gjester*. «De er en del av et system som ofte kaller de for brukere. Når vi jobber innenfor rus og psykisk helse så brukes jo begrepet brukere av det kommunale, men vi bruker gjester eller arbeidere hvis de arbeider ved en av arbeidene våre.». Rollen som prest i dette arbeidet er, som informanten forteller, ganske fri og vedkommende er ikke bundet til ett av tiltakene. Et poeng som informanten deler er at det kan være at noen av menneskene som ville kommet til kaféen ikke ønsker å komme dit når de forsøker å slutte med rus.

Dette er fordi kaféen er et sted der det aktive rusmiljøet oppholder seg. Informanten forteller at det da er en god ting å ha frihet til å kunne oppsøke menneskene andre steder.

Om den daglige delen av det oppsøkende arbeidet forteller informanten: «Men nå som det er fint vær så sitter mange borte på benker og rund omkring i sentrum. Siden vi holder til veldig sentralt vi også så kan jeg bare tusle ut og finne folk. Så det å ha sånne runder hvor jeg går og går innom kaféene og går innom benkene utenfor her eller benkene utenfor der og treffer folk. Det blir liksom en viktig del av kontakten for å sørge for at.. Ja, vi liker å vite hvordan.. Ta litt tempen på hvordan det står til med folk, selv om ikke de oppsøker oss så mye.».

Informanten deler også om hjemmebesøk, som jeg får inntrykk av at er en del av begrepet oppsøkende på denne arbeidsplassen. Et viktig poeng for informanten er at de ikke drar på besøk hjem til de som ikke opplever at det er greit. Vedkommende sier at mye av arbeidet er basert på magefølelse og relasjon.

Når informanten forteller om hvordan vedkommende går fram for å forstå miljøet og for å komme inn i miljøet svarer informanten at det handler om å ta seg god tid. Et poeng som vedkommende trekker fram er mangelen på kunnskap om rusmidler, NAV og kommunal boliglov. Informanten forteller om at vedkommende har levd et beskyttet liv der dette har vært fremmed. Det å lære av menneskene der ute trekkes fram som viktig. «Og så er det klart at du er prisgitt at de er interessert i å prate med deg. Så en viss form for sosial intuisjon er nyttig å ha. Men jeg har opplevd at så lenge man viser genuin interesse for folk og det de driver med så er folk veldig imøtekommende.».

Relasjonsbygging er også noe som løftes fram som veldig viktig. Mye fordi at arbeidet i stor grad er tillitsbasert.

Når det gjelder hva informantene kaller de menneskene som møtes der ute så kaller også informant 1 og 2 menneskene for *mennesker* ved omtale til andre, men at folk er gjester når de oppholder seg på stasjonen og i lokalene til tiltaket. Informant 4 er opptatt av å bruke navn i møte med mennesker. En metode som informant 4 bruker i samtale med mennesker vedkommende møter er en metode der informanten sier at de kommer på deres premisser. Informanten skriver ikke ned noe av samtalen og opplevelsen av å ikke være pasient trekkes fram av informanten som noe flere verdsetter.

4.3.2 Hyppighet

Det er forskjell på i hvor stor grad informantene benytter arbeidsmetoden. Informant 4 jobber i menighet og har mange arbeidsoppgaver der og på spørsmålet om hvor ofte arbeidsmetoden blir

brukt er svaret «Nå synes jeg at jeg bruker den alt for lite fordi det har blitt så mange andre oppgaver». Ettersom antall samtaler har påtatt er det for informant ikke lenger så mye tid til å være i gatene og oppsøke. Informanten forteller om at en annen diakonal organisasjon har en gatediakon som jobber mer oppsøkende og som vedkommende har kontakt med.

Både informant 1 og 2 jobber med et arbeid som hovedsaklig jobber oppsøkende sånn som jeg forstår det. Informant 1 som jobber som feltarbeider prøver å være ute hver dag og løfter det fram som utgangspunktet for jobben. Det er noe administrative oppgaver også men informanten opplever det oppsøkende arbeidet med menneskemøter, impulser og historier som det som skaper mening i jobbhverdagen. Informant 2 som leder for arbeidet forteller at det blir mindre tid til å gå oppsøkende for vedkommende enn for de andre ansatte men jeg får inntrykk av at informanten går regelmessig. Informant 5 forteller at «[...] helt praktisk for min del så innebærer det å surre rundt i sentrum et par ganger i løpet av dagen for å se etter folk [...]». Arbeidet til informanten er sentrumsnært og han forteller at det er kort vei til der målgruppa som regel oppholder seg. På vinterstid er folk i mindre grad å finne utendørs, forteller informanten. Vedkommende forteller også om det som også kan betegnes som oppsøkende, nemlig besøk til boliger. Dette er mer sporadisk, forteller informanten.

Informant 3 forklarer at de prøver å gå oppsøkende to og en halv dag i uka. De felter litt ulike tider på dagen og informanten poengterer at det ikke er mye poeng i å felte på morgenen når ungdom er hovedmålgruppen. Gjennom erfaring har de funnet ut at tidlig formiddag er en tid der ungdom som skulker kan møtes, men at de møter flere ungdommer etter skoletid. Siden de i dette arbeidet går oppsøkende flere dager i uka så går de ikke til seinere enn klokken åtte på hverdagene, forteller informanten. Dette er delvis for å ivareta de ansatte, men også, som informanten sier at «[...] da skaper hvert fall ikke vi et tilbud for ungdom etter åtte og vi vet at det er andre som plukker opp hvis de skulle se noen behov». Dette vil jeg presentere mer om i punktet om samarbeid, men det er et poeng i at det er flere aktører som jobber oppsøkende i sentrumsområdet. En av disse andre aktørene er arbeidsplassen til informant 1 og 2. Dette arbeidet har mange frivillige og de går oppsøkende

4.3.3 Uniform

Det ble ikke stilt spørsmål om uniform under intervjuene men informant 1, 2 og 3 fortalte om dette. Informant 1 påpeker at kommunens oppsøkende arbeid ikke benytter uniform og sier selv at «[...] det er veldig deilig å være uniformert. [Organisasjonen vi jobber i] har for det første et godt rykte,

så det gir oss en sånn tillit allerede fra start hos de aller aller fleste som kjenner til [organisasjonen]». Informant 2 sier noe lignende, men påpeker også at de som ikke kjenner til organisasjonen kan være «litt sånn «Åhh kjerka.» på en måte». Informanten forklarer videre at det handler om at noen tenker på kirka som noe litt traust og vedkommendes oppfattelse er at det er mest de yngste som reagerer på den måten; «Men når de forstår «Nei, vi er sosialarbeider. Ja, vi jobber i [denne organisasjonen]. Det er den organisasjonen som...», sååå». Betydningen av «Sååå»-et i intervjuet kommer ikke så godt fram skriftlig, men i intervjuet oppfatter jeg det som et ganske tydelig tegn på at gjennom å forklare mer om hva organisasjonen står for blir de som har en oppfattelse av organisasjonen som traust mer positivt innstilt til arbeidet. Informant 3 forteller om at det ikke er kun de som observerer når de er ute, men at de også blir observert. I forbindelse med det trekker vedkommende fram at de har på seg «[...]tydelige klær som sier at vi er prest og diakon på jobb, så vi vil jo at folk skal legge merke til oss».

Et poeng som informant 2 kommer med i tillegg er at det noen ganger kan være et godt virkemiddel å ta av seg uniformen for å være mer diskre. Noen av informantene jobber sentrale steder der de også ferdes utenom arbeidstid og informant 1 forteller at bruken av uniform i jobben gjør at det er lettere å vise når man ikke er på jobb. Informant 4 nevner at vedkommende har på snipp når vedkommende går oppsøkende.

Informant 5 snakket ikke om uniform i intervjuene men la jeg merke til at vedkommende hadde på seg preste-skjorte med snipp. Jeg spurte ikke om dette er noe informanten bruker hele tiden, men i og med at vedkommende hadde på seg snipp under intervjuet er det nærliggende å tro at dette er noe informanten benytter i hvert fall i deler av sitt arbeid.

4.3.4 Drøfting av metoden i arbeidsfellesskapet

Et spørsmål alle informantene har blitt stilt er om hvorvidt de drøfter arbeidsmetoden med noen andre. Definisjonen av hva det vil si å drøfte metoden er vid, sånn som jeg forstår det. Det vil si, metoden kan drøftes på flere plan. Både rent organisatorisk og metoden enten ved helt konkrete situasjoner og eksempler eller mer overfladisk.

Flere av informantene gir uttrykk for at det gjerne kunne vært et forum for å i enda større grad samtale rundt arbeidsmetoden. Informant 1 forteller at de ikke drøfter metoden i organisasjonen som stort, men tenker at det kunne vært nyttig i og med at flere deler av organisasjonen jobber oppsøkende. Informant 2 sier at de med fordel kan drøfte metoden enda mer på arbeidsplassen men

poengterer at de i dag gjør det når det er nødvendig. Eksemplet til informanten i intervjuet er av den mer konkrete typen: «Okei. Jeg når ikke fram der. Hva kan vi gjøre med det?». Informant 3 har i mange år jobbet alene i stillingen som gateprest men har nylig fått en kollega. Informanten forteller at det var lite drøfting av metoden da vedkommende var alene men at det nå har blitt mer drøfting, særlig fordi den nye ansatte skal læres opp i å felte. Vedkommende forteller at når de går oppsøkende sammen så snakker de om ting de ser når de er ute og stiller seg noen spørsmål. På den måten kan vi si at det er noe drøfting i metoden i seg selv. Den andre teologen, informant 5, forteller om at det for det meste går i adhoc-drøfting når det først drøftes. Vedkommende kommenterer at de bruker liten tid til å planlegge det oppsøkende arbeidet for den neste måneden, som et eksempel. Et annet punkt med tanke på drøfting av metoden for informant 5 er prioritering av arbeidstid; «Hvis det er mye trøkk i kaféen og lite bemanning på grunn av sykdom eller sånn, så må vi jo diskutere hvor oppsøkende jeg skal være [...]».

Informant 4, som jobber i menighet, forteller at vedkommende drøfter metoden med gatediakonen som jobber i en annen diakonal organisasjon. «Der drøfter jeg litt mer hvordan en skal gjøre det og hvordan vi skal gå fram».

4.4 Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?

I intervjuene kommer det fram poenger som peker på både muligheter og begrensninger i metoden. Under dette punktet har jeg i hovedsak samlet det informantene har svart på spørsmålene som direkte har handlet om muligheter og begrensninger. Det finnes riktignok flere utsagn under de andre punktene i presentasjon av funn som kan peke på noen muligheter og begrensninger som ikke kommer fram i dette punktet.

4.4.1 Muligheter

Alle fem informantene fikk spørsmål om hvilke muligheter de ser i oppsøkende metode. I tillegg har det kommet noen utsagn fra noen informanter jeg har valgt å plassere i denne kategorien nettopp fordi det er noe jeg utifra konteksten forstår som muligheter i metoden. En underkategori jeg også har tatt med her er samarbeid. Det er en kategori jeg har dannet utifra funn.

Informant 4 deler sine tanker om muligheter i det å jobbe oppsøkende: «For meg så er det veldig relasjonsbyggende. Det synes jeg. Det er ikke for at jeg skal gå fram som en guru, men det skjer så mye med de menneskene som jeg møter. Det er det jeg synes er så fantastisk. At jeg kan få lov til å

bety litt for et annet menneske, og se at det vekker tillit. Og noen medvandringsskritt, det trenger ikke være så lenge heller. Plutselig har noe løsnet for dem. Så jeg føler meg veldig ydmyk og takknemlig for at jeg får lov til å ha det for det er helt fantastisk.».

Informant 5 trekker også fram det relasjonelle som en mulighet i metoden. Vedkommende uttrykker at det er verdifullt at man, hvert fall på en mindre plass, kjenner til de fleste. På informantens arbeidsplass er det i følge vedkommende sånn at de ansatte der totalt sett har en eller annen form for kontroll på målgruppa. Informanten understreker at positive relasjoner gjør det oppsøkende arbeidet mer givende. En annen mulighet som kommer fram hos informant 5 som dreier seg om tilbudene de har i arbeidet, er at det ikke er krav til at folk ikke er rusa når de kommer til tilbudene i motsetning til de fleste kommunale tiltak. Dette er ikke en mulighet i den oppsøkende metoden direkte, men dersom det er kjent at det er greit å være rusa mens man benytter tilbudene, så vil det senke terskelen ytterligere for å oppsøke hjelp. Det ligger altså noen muligheter i at det ikke er for strengt regulert. Samtidig er det viktig å nevne at informanten påpeker at de som skal jobbe i kaféen eller de andre arbeidstilbudene må være i stand til å gjøre jobben de skal og oppføre seg på en god måte overfor de andre.

Informant 1 forteller om at man når langt flere mennesker ved å jobbe oppsøkende, enn dersom man ikke gjør det. «Jeg tenker jo at nesten... altså NAV burde vært oppsøkende noen ganger. De kan ikke sitte på kontoret og forvente at folk kommer dit. Nå er det jo ingen menneskekontakt omtrent, nå er det liksom via nav.no. Det er ikke rart at folk liksom mister troa på det og opplever at de ikke blir sett og møtt.» Informanten trekker, i likhet med informant 4 og 5, fram relasjonsbygging og forteller at dersom en man møter ikke var klar for å motta hjelp akkurat den ene dagen så kan det ved at man er ute og går jevnlig være at de en dag tar kontakt og sier at de er klare for å ta imot hjelp eller klare for å åpne opp om noe som er vanskelig. Informanten forklarer videre at systemene kan være vanskelige for folk og gjentar at det sitter langt inne for mange å ta turen til NAV-kontoret. «Jeg tror folk må ut og møte folk der de er.»

Informant 2 forteller mye lignende til det informant 1 forteller om men trekker også fram muligheten i det at man gjennom å gå oppsøkende jevnlig er at man ser de som forsvinner i mengden.

En mulighet som informant 3 trekker fram når jeg stiller spørsmålet om muligheter i metoden er at dette er «[...] en mulighet for kirka til å bli aktuell ute i samfunnet på en litt annen måte enn det vi har vært før, og på en troverdig måte.» Et annet poeng vedkommende trekker fram er at: «[...] det å få lov til å møte folk der hvor de er i det livet som leves akkurat nå på et sted hvor kirka kan utfordres [...] åpner for helt andre samtaler enn de som vi vanligvis har i kirka, som jeg tenker er en

vanvittig stor mulighet for kirka til å vise frem sin kompetanse og hva vi står for og at det er et godt sted å være.».

4.4.1.1 Samarbeid

Når det gjelder samarbeid så er ikke det noe jeg hadde forberedt spørsmål om i intervjuguiden.

Allikevel er det noe som noen informanter har nevnt og noe som absolutt kan være en del av det å jobbe oppsøkende. Et poeng er at det flere steder er flere ulike organisasjoner som jobber oppsøkende i samme område. Informant 3 trekker fram at ved å være å jobbe oppsøkende ute som kirke så gjør kirka seg troverdige i forhold til de som jobber med samme målgruppe. Vedkommende nevner også at det kan ligge en liten utfordring i å gjøre seg aktuelle og at man må «vise at kirkas briller ser mennesker på en litt annen måte som ikke konkurrerer med andres måte å se de behovene på, men som utfyller det.». Informanten forteller videre om at de i arbeidet regelmessig går oppsøkende sammen med ansatte i en annen diakonal organisasjon som også jobber oppsøkende i området. De kommunale oppsøkerne «utekontakten» er også noen som informanten forteller at de møter på når de går oppsøkende: «Så [utekontakter] møter vi jo hver gang vi er ute og felter og da stopper vi jo opp og prater med hverandre. Men vi har også kontakt utenom det i forhold til ungdom som vi kanskje er bekymra for eller tenker over.». Videre forteller informanten om at utekontakten i kommunen er de eneste, utenom ungdommene, som har lov til å komme på besøk uanmeldt.

Vedkommende sier deretter: «[Utekontakten] er jo velferdsetaten i kommunen og så tar de med seg folk til kirka fordi at her det et trygt sted å være. [...] da tenker jeg at kirke har blitt troverdig, ikke sant. Da er det ikke bare gudstjenester vi holder på med lenger, men det er faktisk det å ha omsorg for mennesker og leve ut evangeliet, rett og slett, tenker jeg.».

Informant 4 forteller om samarbeid med gatediakon i en diakonal organisasjon i nærmiljøet og om at de «samarbeider litt om personer hvis vi ser at den ene trenger å snakke med den eller den.». De henviser altså folk til hverandre alt ettersom hvem de tenker det er hensiktsmessig for det mennesket å prate med. I tillegg til samarbeidet med gatediakonen forteller informanten om samarbeidet med «fellesskapshuset» som er en kafé som har erfaring med å jobbe med mennesker i rus. Det er også en forening i nærmiljøet med god kompetanse på rus og psykiatri som informanten har hatt noe samarbeid med.

4.4.2 Begrensninger og ulemper i metoden

Spørsmålet om begrensninger i metoden var også et jeg stilte alle informantene. Spørsmålet ble hos en informant tolket som hvilke ulemper som ligger i metoden. Derfor har jeg valgt å kalle kategorien for begrensninger og ulemper.

Informant 4 forteller om en begrensning i metoden: «I starten når du ser alle som strever og alt, så tenker en «hva kan jeg gjøre». Det er dette med at en kan kanskje gjøre noe for ett og to mennesker og tre, men en kan ikke gå inn og redde alle, for å si det sånn.». Videre forteller informanten om at det har vært viktig for vedkommende å sette grenser for seg selv i møte med det at en ikke bare kan yte hele tiden. Allikevel poengterer informanten at jobben medfører at man av og til må strekke seg lenger enn lengst, for eksempel dersom noen forteller at de vil ta livet sitt.

Informant 1 forteller om at det er ganger vedkommende skulle ønske at det var mulig å få til mer enn de som går an å få til. I tillegg sier informanten at det nok er «noen som opplever seg ikke møtt også og det er jo kjipt, men noen ganger må vi sette grenser.».

Et annet poeng som informant 1 kommer med er at de ikke har med seg så mye når de er ute og går oppsøkende. Derfor hender det at de ikke alltid får hjulpet folk der ute men må tilbake til kontoret for å få hjulpet. Informanten presenterer også en mulighet i den begrensningen, nemlig at det kan hjelpe med å skape en kortere vei eller lavere terskel for at menneskene de møter ute skal oppsøke kontorene til arbeidet. Men det er en begrensning i metoden at alle behov ikke kan løses ute på gata. Vedkommende forteller om at de under pandemien hadde sosialkontor ute på gata. En ulempe ved det var at de ikke fikk de konfidensielle samtalene som de ville kunne få innendørs i mer private omgivelser.

En begrensning som informant 2 trekker fram er at de «gjærne skulle ha påvirket systemene mer».

En annen begrensning som har å gjøre med at vedkommende jobber i en diakonal organisasjon er at informanten ønsker seg mer direkte kontakt med hjelpeapparatet i kommunen. Vedkommende peker selv på at det nok ikke er en begrensning i feltingen i seg selv.

Informant 5 trekker fram at det vedkommende trakk fram som en mulighet også kan være en begrensning, nemlig i det relasjonelle. Informanten poengterer at en dårlig relasjon kan sette begrensninger for hvor hensiktsmessig det blir å jobbe oppsøkende. Det kan virke som at informanten også mener at noe av løsningen kan ligge i relasjonbyggingen som det oppsøkende arbeidet kan bidra til, men det er noe uklart i utsagnet.

Informant 3 forteller om at det er utfordrende å stå i det oppsøkende arbeidet. Vedkommende poengterer at folk ikke er vant til å se kirka ute på gata og at mange mennesker ikke nødvendigvis ser noen forskjell på en som står på gata og forkynner og en som jobber oppsøkende ute. En særlig utfordring vedkommende peker på i forbindelse med det er at man som oppsøkende arbeider fra kirka får et behov for å forklare hvorfor man er ute og hva oppdraget er. «Så en del skepsis kan vi jo møte». En annen ulempe eller begrensning som informanten trekker inn er det at man ikke får noen konkret bestilling der ute. «[...] det som skjer, det skjer, og det må du bare forholde deg til». I tillegg poengterer vedkommende at det kan være vanskelig å felte dersom man har en dårlig dag og begrunner dette med at det er intenst arbeid å være ute og felte.

Enda en begrensning som kommer fram er relatert til sikkerhet og HMS. I arbeid med mennesker som lever i rus eller med ulike psykiske lidelser så kan det skje at noen er aggressive. Derfor er det hensiktsmessig å være to som går sammen, noe som ikke er mulig alle steder. Informanten forteller at vedkommende jobbet alene i mange år før det kom en kollega på arbeidsplassen. Dermed har ikke retningslinjen om å gå to sammen eksistert før i nyere tid.

4.5 Hvordan opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?

Dette punktet dreier seg om hvorvidt informantene opplever at oppsøkende metode tilfører arbeidet noe godt. Resultater kan gjerne knyttes opp til noe målbart, men i denne sammenhengen er det opplevelsen av om metoden fungerer som står i fokus.

Om å oppnå resultater forteller informant 2 om at de har noen tilfeller der de har jobbet lenge for å nå inn hos noen, i det lengste fem år. Vedkommende understreker at det er viktig å prøve igjen og igjen og ikke gi seg. I forlengelse av svaret sier informanten at de gjerne skulle vært ute mer og tatt kontakt med fler. I det utsagnet fornemmer jeg ikke at det ligger en tolkning av at arbeidet ikke fører til ønskede resultater. Vedkommende sier nemlig innledningsvis at hen opplever at det gir ønskede resultater, så det kan virke som at dreier seg om et behov informanten ser. Informanten forteller at det er «en av grunnene til at vi er nødt til å opprettholde og videreutvikle både åpningstider, økt tilgjengelighet, være mest mulig ute, få flere frivillige».

Informant 1 mener også at felting gir ønskede resultater. Et poeng som vedkommende tar med er dette med at arbeidet har lav terskel. Allikevel møter informanten folk som synes det er vanskelig å ta veien til der arbeidet holder til. Vedkommende forteller at ved at de jobber oppsøkende så sentralt

kan møte folk og tilby eventuell hjelp der og på den måten senke terskelen ytterligere for at folk som opplever det å oppsøke hjelp som skamfullt, faktisk får hjelpen de trenger.

Informant 3 mener også at felting gir ønskede resultater. Vedkommende løfter fram overblikket over bybildet som et resultat. «Vi ønsker å være synlige og vi ønsker å kunne opprette kontakt».

Informanten har en opplevelse av at dette er noe de får til i arbeidet på grunn av felting som metode.

En annen ting informanten løfter fram som noe de ønsker å oppnå er det å «[...] gi verdighet til de som opplever seg utenfor, kunne være kirke med vår kompetanse for de som vi tenker at kan ha godt av det». Et konkret resultat av observasjonen i feltingen er, som informanten forteller videre om, at man da får større oversikt over hvilke behov som finnes der ute og at det gir en innsikt som er nyttig i arbeidet med å finne ut hvordan man som kirke kan møte disse behovene.

Informant 5 svarer at det er varierende hvorvidt oppsøkende metode gir ønskede resultater.

Vedkommende forteller om opplevelser at det ikke er alltid folk ønsker å bli oppsøkt; «[...] det varierer litt med årstiden med den generelle stemningen i miljøet på hvor nødvendig det er å drive oppsøkende arbeid». Videre forteller informanten at det allikevel er veldig verdifullt og forteller om oppsøkende arbeid i en videre forstand: «[...] det at vi drar på fengselsbesøk, for eksempel, er en kjempeviktig del av det å holde på relasjoner i perioder hvor vi har lite kontakt med gjester». I forbindelse med dette forteller informanten også om flere besøkstjenester som gjøres i dette arbeidet. «Vi har storskala oppsøkende arbeid hvert år rundt jul og i år hadde vi det til påske også. Da stenger vi kaféen og alle tiltakene våre og så er alle ansatte i biler og kjører rundt i hele kommunen, hjem til folk. Hjem til gjestegruppa vår, eller til en sånn seksti-søtti stykker med litt mat og litt sånn, rundt jul er det litt julegaver og litt sånn, og så nå til påske så var det et påskeegg som vi fikk sponset av stiftelsen til han Petter uteligger. Så kjører vi rundt og besøker folk og deler ut det. Og det er jo kjempeverdifullt oppsøkende arbeid, for da kommer vi hjem til folk og ofte prøver vi da å få komme inn og få pratet litt. Få satt oss ned og skravla litt med folk. Og i de sammenhengene så gir det en kjempeeffekt i form av at vi får se, vi får en god værmelding på hvordan det står til med folk både hvordan det ser ut hjemme og hvordan folk har det mentalt i forkant av julen, for eksempel, som vi vet er veldig krevende for mange.»

Informant 4 svarer på spørsmålet om ønskede resultater ved bruk av metoden. Rett før jeg stilte spørsmålet hadde informanten fortalt meg om en metode vedkommende bruker i samtale. Jeg spesifiserte ikke i spørsmålet at jeg mente oppsøkende arbeid som metode. Derfor er det noe utydelig hvilken metode det er snakk om i svaret.

4.6 Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/ resultatmåling?

Til forskjell fra punktet om ønskede resultater, så dreier dette punktet seg om målingen av resultat.

Når det gjelder resultatmåling så svarer de fire informantene som fikk spørsmålet at dette er noe som er krevende. Informant 1 forteller: «Jeg får helt grøsninger av det. Vi skriver også statistikk, vi skriver logg, vi teller antall møter vi har. Men det betyr jo ingenting. Om vi har møtt to ute, så kan vi ha hatt drifne samtaler som fører til noe og vi kan skrive opp ti mennesker som vi har sagt sånn «Hei, hvordan går det?» til. Og det var det på en måte den dagen. Også kan jo det bety noe på lang sikt, men tall og målinger og det. Nei. Jeg er glad jeg slipper å måtte «dere må ha 70 kontakter om dagen», liksom.».

Informant 5 kommer med et lignende utsagn: «Jeg har et litt sånn anstrengt forhold til å drive og måle resultater. Det er jo veldig fint å kunne si at «denne måneden har vi truffet så og så mange mennesker utenfor kaféen». Hvis en tenker at vi skal sette et tall på hvor mye vi har truffet folk utenfor de faste rammene våre, så tenker jeg at det tallet er veldig mye mindre interessant enn de møtene som faktisk har forekommet og hvor viktige de var. Om det er ett menneske som har sittet alene i en leilighet i tre uker og som endelig ble sett fordi vi oppsøkte personen, så kan det være mer verdifullt enn tjuefem sånne korte møter med folk som egentlig har det greit men som vi ikke har sett på en stund. Så det er ikke noe vi aktivt loggfører [...]».

Informant 2 forteller at de i arbeidet har en oppdragsgiver og at organisasjonen er en søkerorganisasjon. De er de nødt til å føre statistikk for å kunne ha noe å vise til i søknader.

I utgangspunktet sier informanten «Det er nesten helt håpløst, vet du» om resultatmåling. Samtidig påpeker vedkommende at det er noe interessant i å registrere for å få antall, fordi man på den måten kan se utviklingen. Informant 3 har også noe positivt å trekke fram i forbindelse med resultatmåling. Det har imidlertid ikke en direkte link til oppsøkende arbeid. Det vedkommende trekker fram er at det kan være et godt virkemiddel for å ha oversikt over antall gjester i kaféen, som er en viktig del av arbeidet.

Informant 3 forteller i forbindelse med resultatmåling at de rapporterer antall sjelesorgsamtaler de har hatt og poengterer at det da må gjøres en vurdering på hva som regnes som sjelesorgsamtaler. Vedkommende sier at de ellers ikke gjør noen særlige målinger og «i hvert fall ikke sånn for å kunne si oss fornøyd eller ikke». Poenget informanten videre deler er at deres tilstedeværelse ute i seg selv er en «kjempeviktig greie». Informanten understreker at dette er noe som ikke kan måles.

Et av områdene vedkommende jobber i er et område der mange mennesker ferdes og det at kirka blir synliggjort på en god måte en sånn plass trekker informanten fram som positivt. I likhet med informant 1 og 5 trekker informant 3 inn at «Det blir vanskelig å tenke at kvantiteten er det som skal gjøre arbeidet til et godt arbeid. Det er jo enkeltpersonene som vi møter, som er der ute.». Med sistnevnte setning mener informanten at det er møtene med enkeltpersonene som er viktige, ikke kvantiteten.

Informant 1 sier også at «Menneskemøter er det viktigste» og kommer med et poeng angående arbeidstid og oppdraget til en sosialarbeider: «Og da må man ha tid. Man må ha kapasiteten på en måte til å ta inn det folk har å komme med, for folk har mye på hjertet noen ganger og hvis jeg da skal sitte og banke i bordet og trippe med hendene og tenke at nå må jeg videre for å nå et tall eller en måling, så nei. Nei, takk.»

Informant 5 forteller at de teller antall mennesker de besøker når de gjennomfører hjemmebesøk i jula og påsken og trekker fram at det da kan være en god ting å telle. «[...] det er fint å kunne si at «i dag har vi vært hjemme i stua til søtti mennesker og sett dem i øynene og ønsket dem god jul.»

Det er fint å ha med sånne ting.». Men utover dette uttrykker en skepsis i forhold til telling. Et poeng vedkommende kommer med er at det kan se bedre ut på papiret dersom man har mange menneskemøter: «[...] men jeg er litt bekymret for at sånne tall kan bli litt... ikke fange opp det viktigste av det vi driver med, da.». Videre uttrykker informanten forståelse for at det ofte må til i forhold til bevilgning av penger men også at det er noe vedkommende har et anstrengt forhold til.

Informant 3 forteller om at de skriver rapport når de kommer tilbake fra en felteøkt. I loggen skrives det ned hva som er observert, om det har blitt kontaktet noen eller andre observasjoner som oppleves som interessante.

4.7 Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?

Alle informantene fikk spørsmål om hva som finnes av dokumenter og retningslinjer for å jobbe oppsøkende.

Informant 1 og 2 forklarer at det ikke finnes noen særlige dokumenter i arbeidet for bruk av metoden. Informant 2 forteller at de har kursing av frivillige der de har en kveld med hvordan man skal gå oppsøkende, men sånn som jeg forstår vedkommende er ikke mye av selve det metodiske i arbeidet skriftliggjort. Informant 1 forteller om ulike metodiske eksempler som er virkemidler

tilegnet gjennom erfaring. Når det gjelder retningslinjer forteller informant 1: «[...] vi har jo retningslinjer i alt, på en måte. Men det handler jo mye om hva man ikke skal gjøre [...]». Videre forklarer informanten at det i stor grad dreier seg om sikkerhet i retningslinjene.

Det vedkommende sier videre kan tyde på at det finnes noe skriftliggjort: «[...] vi skriver at vi møter mennesker i den høyden de er, for eksempel, fordi det handler om respekt. Snakker du med en som tigger, ja, sett deg ned ved siden av. Ikke dekk foran koppen. Det er arbeidet hans. Ikke stå foran den, da får han ikke pengene. De der klare tingene som er for at mennesker skal ha det bra da, når vi tar kontakt.».

Informant 4 forklarer at vedkommende ikke har andre retningslinjer enn de etiske retningslinjene informanten har som diakon. Vedkommende forteller at grensesetting og det å ikke bli for nær er noe vedkommende tenker på: «Så det er vel egentlig det som ligger i bakhodet, særlig når jeg har sjelesorg. At jeg vil gjerne ha et bord i mellom, et litt stort rom og, ja. Men jeg har aldri følt meg truet, jeg har aldri vært redd med disse forskjellige. For jeg vet at mange av dem har vært hardt kriminelle, men jeg er ikke redd.».

Et poeng informanten trekker fram i det med å ikke blir for nær er at vedkommende ikke skal være for personlig med konfidenten, «men samtidig skal de forstå at det berører meg og at jeg blir engasjert i saken deres.».

Informant 3 forklarer at det ikke er noen dokumenter eller retningslinjer for måten å jobbe på, mye på grunn av at vedkommende har jobbet alene i mange år og ikke har hatt behov for det. Samtidig påpeker informanten: «Men jeg tror det er viktig altså at vi ikke står på hver vår tue og må finne opp hjulet på nytt hver gang, men utveksler erfaringer. For som jeg sa så tror jeg det er mye som er spesifikt med felting og da tror jeg vi har mye å lære av hverandre nettopp fordi at det er forskjellige steder og vi ser forskjellige ting, som er overførbart selvom de stedene nødvendigvis ikke er de samme.».

Vedkommende sier også at metoden som brukes i arbeidet har blitt til over tid og har blitt inspirert av andre som jobber oppsøkende i nærmiljøet.

Når det gjelder retningslinjer er informanten opptatt av å presisere at kirkas retningslinjer er med når vedkommende er ute og felter.

En annen retningslinje som informanten har laget for seg selv er at det er begrenset hvem vedkommende tar med seg på felting. Informanten forklarer at det er folk som har tatt kontakt som har vært nysgjerrige på metoden og som har ønsket å bli med ut for å felte. I forbindelse med det sier informanten: «Det er jo begrensa hvem jeg tar med meg ut i felting og for som sagt så er det en sårbar gruppe. Nå sier jeg det på en litt rar måte, men jeg tar ikke folk med på safari i byen i feltingen liksom. Det er ikke noe sånt noe. Men jeg kan godt ta med meg folk som ønsker å lære fra

dette, men ikke folk som bare er nysgjerrige.»). Et poeng vedkommende trekker fram i forlengelsen av dette er at informanten ser det som viktig å ivareta tryggheten og anonymiteten til menneskene vedkommende møter ute. «Ingen av disse menneskene er på utstilling for noen. Her er vi sammen der ute og så tenker jeg at vi har forskjellige grunner til å være der ute.»).

Informant 5 forteller at det er lite som er skriftliggjort og at dette også gjaldt der vedkommende jobbet i forsvaret. Det som derimot er skrevet ned er, i følge informanten, rutiner ved uforutsette hendelser. I tillegg ligger det noen retningslinjer for det informanten kaller «vårt miljøfaglige arbeid». Videre sier forteller vedkommende at selvom informanten er teolog så er det viktig at det ikke er det eneste faget vedkommende jobber med i denne jobben. «Her jobber jeg sammen med folk med sosialfaglig utdanning og da var det veldig viktig for meg å lære av dem. Hvordan de driver godt miljøarbeid.»). Informanten forteller at vedkommende aldri har lest noe om oppsøkende metode og kan ikke huske å ha lært noe om det på teologistudiet. «Dette er en intuisjonsbasert greie, samt erfaringsoverføring da.» følger informanten opp med.

5 Drøfting

Ordet «opsøkende» går begge veier. Etter noen runder med refleksjon rundt begrepene felting og oppsøkende arbeid vil jeg presentere noen tanker. Da jeg i et tidligere semester begynte å tenke på tematikken til masteroppgaven forsøkte jeg å finne det faglige begrepet for «felting», som var begrepet jeg ble presentert for i den ene praksisperioden på studiet. Det faglige begrepet som lå nærmest var «sosialt oppsøkende arbeid», men jeg følte ikke at dette begrepet traff helt. Ordet jeg særlig reagerte på var «opsøkende» siden dette er ganske aktivt og jeg opplevde at arbeidet hadde en noe mer passiv karakter. Ikke i form av at det ikke ble tatt kontakt med mennesker, men i form av at det er mindre «jaktende» enn det «opsøkende» fortalte meg. Etterhvert har jeg i større grad brukt oppsøkende sosialt arbeid som begrep og når begrepet har hatt tid til å vokse på meg så ser jeg mer og mer verdien i det. Oppsøkende går nemlig ikke kun den ene veien. Det er ikke sånn at den som er ute og felter er den eneste som driver oppsøkende. Menneskene der ute vil også kunne oppsøke den som felter. Jeg tenkte til å begynne med at det kunne virke umyndiggjørende å snakke om at man er ute og driver oppsøkende arbeid, det at man er ute etter å oppsøke noen som trenger hjelp.

I årsmeldinga fra Frelsesarmeens rusomsorg fra 2020 benyttes oppsøkende både i sammenhenger som sier noe om at de forskjellige arbeidene har drevet mer oppsøkende i året som gikk og i

sammenhenger som sier noe om menneskene der ute som oppsøker tilbudene til Frelsesarmeen. Det er noe dypt medmenneskelig i det å oppsøke hverandre og med det i bakhodet så bærer ikke lenger «oppsøkende» med seg det umyndiggjørende.

Jeg vil i dette kapittelet drøfte med utgangspunkt i presentasjonen av funnene som jeg har kategorisert etter forskningsspørsmålene. Derfor benytter jeg også dette som overskrifter i her.

5.1 Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkens oppdrag og diakoni?

Mye av det informantene trekker fram stemmer overens med teorien om diakoni. Jeg sitter med et inntrykk av at alle informantene ser på diakoni som kirkens omsorgsarbeid, selv om ikke alle sier dette eksplisitt. Dette stemmer med forståelsen Den norske kirke presenterer gjennom plan for diakoni. Av de fire grunnpilarene i Den norske kirkes plan for diakoni - nestekjærlighet, kamp for rettferdighet, vern om skaperverket og inkluderende fellesskap - er informantene til sammen innom alle utenom vern om skaperverket. Riktignok er alle mennesker en del av skaperverket, så det kan argumenteres for at ved å ta vare på hverandre så verner vi også om skaperverket. I aller størst grad sitter jeg med et inntrykk av at nestekjærligheten er det som står sterkest hos informantene når det er snakk om oppsøkende virksomhet.

Jesus var tilstede hos de som ingen ville ha noe med å gjøre og som det kommer fram i teorikapittelet så vakte Jesus oppsikt i måten han møtte mennesker på. Når Nordstokke videre trekker fram at man som diakonal arbeider aldri må bli så profesjonelle at man slutter å la seg berøre av det man ser og at man må være myndige i påtale av urett og umenneskelighet så ser jeg likheter med det flere av informantene snakker om. Sosialarbeiderne nevner særlig at de skal avdekke nød og urettferdighet og være tilstede der andre ikke er tilstede. Menneskene som informantene møter skal møtes med verdighet og blir ikke omtalt som *brukere*, et begrep som kommunalt arbeid gjerne anvender. De er heller *mennesker, gjester, Kari og Ali*.

Når det gjelder evangeliet i handling så er også dette noe flere av informantene trekker fram. Teologene blant informantene tegner et bilde av det vi kan kalle en tradisjonell kirkeforståelse der ritualer som gudstjenester og dåp er viktigst. Begge er innom at det er et oppdrag kirken også har ute i samfunnet og det minner om det Kjell Nordstokke sier om at diakonien skal utøves i det

offentlige rom. Begrunnelsen om at det nettopp var der Jesus møtte menneskene kommer til uttrykk hos Nordstokke, men også hos den ene informantene med teologisk bakgrunn som deler en tanke om at kirken med Jesus som forbilde også må gjøre seg tilgjengelig på andre måter enn ved «den typiske gudstjenesteformen».

Noen av de kirkelig ansatte blant informantene snakker om forkynnelse gjennom handling eller ved gjerninger. Dette er også noe Nordstokke er inne på når han skriver om at handlinger kan være forkynnende i seg selv. Ordet forkynne brukes som regel i kirken i forbindelse med ord. I følge Store norske leksikon så er betydningen av ordet forkynnelse «[...] det å formidle, fortelle eller overbevise om et religiøst budskap» (snl.no). Særlig ordet *formidle* i den framstillingen av forkynnelse vil være noe som kan gi mening til det å forkynne gjennom handling.

5.2 På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?

Noe av det som har kommet fram gjennom intervjuene er at det er en forskjell på hvor mye oppsøkende metode brukes av informantene. Diakonen som jobber i menighet bruker metoden minst. I hvert fall tre av de andre informantene jobber i mer spesialiserte diakonale arbeid og den siste jobber ganske spesialisert diakonalt men har litt tilknytning til menigheten, dog minimalt. Da jeg tok kontakt med informantene som er diakon var vedkommende noe usikker på hvor relevant tilfelle vedkommende vil være for denne oppgaven i og med at vedkommende ikke bruker arbeidsmetoden så ofte. Selvom informantene informerte om at metoden ikke ble brukt så mye kom det fram i intervjuet at arbeidsmetoden har vært et nyttig verktøy. Det kan vise oss at metoden kan ha verdi, ikke bare for de som jobber oppsøkende i stor grad, men også for dem som jobber i menighet med mange andre oppgaver. Dette kommer også fram i intervjuet med informant 5 når vedkommende sier at oppsøkende metode er en del av et hele i arbeidet.

Synet på diakoni som vi var innom i forrige underkapittel og som kommer fram i teorien jeg har hentet fra Kjell Nordstokke taler om å leve ut evangeliet ute i samfunnet. *Se-bedømme-handle*-modellen, som finnes i revidert plan for diakoni, har likhetstrekk med oppsøkende metode. I og med at Den norske kirke stort sett består av menigheter er det naturligvis menighetsdiakoni som kommer til uttrykk i plan for diakoni. Det at se-bedømme-handle, som har så mye til felles med oppsøkende metode, har blitt med i denne planen inviterer eller motiverer til at dette er et godt verktøy til bruk

også i menighetsdiakonien. Informanten som jobber som diakon ser jeg på som et godt eksempel i dette. Vedkommende jobber i menighet men har funnet verdi i å benytte metoden som har ført med seg at informanten har fått mer kontakt med rusmiljøet i kommunen.

Flere av informantene har snakket spesifikt om hva de gjør når de går oppsøkende. Det kommer fram at flere er opptatt av å observere. Jeg ser at beskrivelsen av observasjonen til informant 1 stemmer godt overens med det Strømfors sier om ferdigheten å observere. Det dreier seg om å ha bevissthet rundt hva man gjør og det å benytte flere sanser samtidig for å observere. Informanten spesifiserer at de går sakte. Ved å gå sakte vil det være lettere å få med seg detaljer i omgivelsene. I følge se-bedømme-handle er første steg at man nettopp bruker tid på å se seg rundt for å danne et bilde av hvordan situasjonen der ute er. Det er riktignok veldig opp til hver enkelt hvordan dette «se»-stadiet ser ut. Det er flere informanter som gir uttrykk for at det å jobbe oppsøkende er noe som læres gjennom å praktisere, noe som også kommer fram hos Strømfors når det gjelder å observere. Allikevel ser jeg noen råd hos informant 1 sin beskrivelse av metoden til arbeidet vedkommende og informant 2 jobber i, som kan være nyttige: Gå sakte, flytt blikket diskret og ikke stirr, følg med på sko og hender. Erik Henningsen skriver i en artikkel fra Tidsskrift for Ungdomsforskning om *Bekymringsblikket*. Her forteller han om at feltarbeidere han fulgte var aktive i blikket og særlig så etter ting som stakk seg ut (Henningsen, 2009, s. 9-10). Det er noe jeg også husker fra min praksisperiode der jeg ble introdusert for arbeidsmetoden. Det å trene seg på ferdigheten observasjon gjennom å se etter ting som stikker seg ut.

Det med å endre på hvor man oppholder seg underveis mens man observerer er noe som Strømfors trekker fram og også noe som informant 1 forteller om i det at de bruker høydene på stasjonen til å få et annet overblikk. Erdal poengterer, når han snakker om rollekonflikten mellom deltaker og observatør, at det kan oppstå mistenksomhet og utrygghet dersom man er for mye i observatørrollen. Dersom man endrer på hvor man oppholder seg inne på et stort stasjonsområde kan dette bidra til at det ikke blir like utrygt og mistenksomt for de som oppholder seg på stasjonen. Det var min første tanke rundt dette, men ved nærmere ettertanke ser jeg hvordan dette egentlig kan forverre følelsen av å bli overvåket. Dersom man oppholder seg midt inne på stasjonsområdet, får øye på at noen står og ser på deg et stykke unna, så behøver ikke det nødvendigvis være så ubehagelig. Men dersom du begynner å se at de samme to menneskene flytter seg rundt på området og fortsatt iakttar deg så er det veldig forståelig at dette kan føles utrygt. Kunsten å være diskret blir dermed også viktig. Utsagnet til informant 2 om å intervensere på en klok måte der det er riktig og nødvendig forstår jeg som at handler delvis om dette. Ferdigheten som handler om intuisjon gjør seg relevant

her, sånn som jeg ser det. Informant 5 forteller om at mye av arbeidet er basert på magesfølelse og relasjon. Riktignok presenterer Strømfors intuisjon som et verktøy for å møte uforutsette situasjoner, men dersom vi utvider dette til å handle om intuisjon på når det er hensiktsmessig å ta kontakt og rett og slett evnen til å kjenne på stemningen i området, så kan vi også benytte intuisjon som begrep her, mener jeg.

Informant 3 forteller om hvordan man må kunne improvisere ute i feltingen. Årsaken til det er at man aldri vet hva man møter der ute. Her kommer hvert fall intuisjon inn som en god ferdighet å ha. Det kan høres skummelt ut for de som er glad i kontroll at man må evne å improvisere ute i det oppsøkende, men i møte med mennesker vil det alltid være en grad av improvisasjon, mener jeg. I følge Store norske leksikon så kan en betydning av improvisasjon være «[...] noe som er helt uforberedt og tatt på sparket» (snl.no).

Det å tåle avvisning trekkes også fram hos Strømfors som noe en oppsøker burde evne. Informant 1 forteller om hvordan vedkommende har blitt møtt med en beskjed om å dra til helvete. Her er kunsten å få til og håndtere dette på en profesjonell måte, selv om det kan være sårende.

Informant 1 forteller om hvordan sosialarbeiderne introduserer seg ute. Måten vedkommende presenterer seg som kommer fram i eksempelet virker for meg som en slags individuell tilnærming, med utgangspunkt i Erdal. Eksempelet fra Erdal er riktignok i forbindelse med at en ungdom har tatt en pille mens oppsøkerne har sett det og i eksempelet til informanten så er utgangspunktet at vedkommende har blitt sett på stasjonen noen ganger før av sosialarbeideren. Sosialarbeiderne vet at mange mennesker oppholder seg på stasjonen av andre årsaker enn det som kan knyttes til reising. Noen er ensomme, noen har utfordringer med rus og så videre. Etter mange år i en jobb med såpass mye oppsøkende virksomhet ser jeg det som naturlig at sosialarbeiderne over tid kjenner igjen mønster hos mennesker på stasjonen som kan gjøre det aktuelt å ta kontakt. Dette muliggjør også at dette kan være en slags kontekstuell tilnærming. Erdal forklarer kontekstuell tilnærming med et eksempel om at ungdom som oppholder seg i et område som er kjent som et område der uønsket atferd forekommer kan være aktuelle å kontakte. Kontakten opprettes på en åpen måte der det stilles spørsmål om ungdommene kjenner til denne uønskede atferden i området. Dersom kontakten til sosialarbeideren i eksempelet til informant 1 skulle vært under kontekstuell tilnærming så ville muligens kontakten heller blitt opprettet med et spørsmål om vedkommende kjenner til at det er mange ensomme eller mennesker med rusutfordringer som oppholder seg på stasjonen. Jeg får inntrykket av at det stort sett er en generell eller individuell tilnærming som

benyttes inne på stasjonen. Den kontekstuelle tilnærmingen, sånn som jeg forstår det, vil heller være mer aktuell dersom man beveger seg i spesielle områder der det er kjent at mennesker med ulike typer utfordringer oppholder seg.

Noe informant 3 forteller om er at noen folk får et behov for å uttrykke hva de tenker om kirka når de ser at vedkommende har på seg klær som signaliserer at informanten kommer fra kirka. I dette tilfellet blir altså felteren oppsøkt av mennesker der ute fordi vedkommende er synlig og tilgjengelig. I følge informanten kan dette være en fin måte å starte en samtale på. Mange mennesker har vokst opp med en familie som en gang har møtt noe vondt i forbindelse med kirka. Da kan det godt hende at det synet de har på kirka bygger på kunnskapen om hvordan kirka var for lenge siden, på den tiden da familien tok avstand, for eksempel. Folk som har en sånn historie har objektivt sett ingen grunn til å oppsøke kirka og derfor kan det, for alt de vet, være at kirka er helt lik som den var da. Det er også et poeng at kirka er forskjellig fra menighet til menighet også og at et vondt møte med noe som er satt i en kristen kontekst kan være nok til at noen tar avstand. Poenget til informant 3, som også informant 4 nevner og strengt talt alle informantene er innom, er at det å møte folk der de er har en verdi.

Kirkerommet er mange steder stort og mektig og det er forståelig at det kan virke skremmende for mange. I tillegg har, hvert fall prester, en høy status i kirka. Det å møte mennesker ute på nøytral grunn gjør at man stiller likere. Rollekonflikten hos Erdal som handler om det formelle oppdraget med uformell stil kan ha en overføringsverdi til kirkelig arbeid.

Oppdraget som kirka har fått, som særlig informant 3 og 5 har vært inne på, er at vi skal være nestekjærlige mennesker ute i samfunnet. Kall det gjerne et formelt oppdrag. En prest med snipp i et kirkerom har noe formelt ved seg. Det er noe mange forbinder med høytid og da er ikke dette så unaturlig. Ved å møte mennesker der ute så vil det kunne oppleves mindre formelt enn om de skulle inn i en kirke og møte presten på hjemmebane der. Så lenge den diakonale oppsøkeren bærer med seg oppdraget, så vil det å være ute kunne åpne opp mange muligheter for samtale med mennesker man ellers ikke ville kommet i kontakt med.

Et annet poeng som kommer fram fra informant 3 som setter kirkelige ansatte som jobber oppsøkende i en noe annen posisjon enn de som jobber som sosionomer, er taushetsplikten. Prester har en veldig streng taushetsplikt som viktigst av alt, i følge informant 3, skal komme konfidenten til gode. I tillegg har mange kirkelig ansatte en kompetanse på å samtale om ting som mange andre i hjelpeapparatet ikke har enten kompetanse eller mulighet til å samtale om.

I kommunal sammenheng brukes ofte begrepet *brukere* om de som benytter seg av tilbud i hjelpeapparatet. De blir brukere av tjenester. Hvorvidt begrepet er direkte umyndiggjørende kan diskuteres, men jeg får en bedre følelse av *mennesker* eller *gjester* som det heter hos flere av informantene. Det er lettere å være medmenneske overfor et menneske eller en gjest enn det er å være medmenneske overfor en bruker, sånn som jeg ser det. Det er klart at en som jobber i et system der mennesker blir kalt for brukere også kan være et medmenneske i sin jobb, men da er vedkommende også representant for et system som stadig får kritikk for å ikke imøtekomme mennesker i nød på en måte som oppleves god for de såkalte brukerne.

Det å bruke uniform er noe alle informantene i noen grad bruker. Enten om det er snipp eller klær med logo på som forteller om hvor de kommer fra. Alle uniformeringen hos informantene har til felles at de tydelig viser at det er kirka som er ute. Erdal peker på at uniformering kan være negativt i møte med ungdommer. Det gjelder i kommunal sammenheng. Informant 1 og 2 i den diakonale organisasjonen forteller om at det noen ganger kan være hensiktsmessig å ta av klær med logo på for å nå inn. De andre informantene, som bruker snipp, delte ikke noe om å ta av seg uniform men informant 4 og 5 får jeg inntrykk av at er et kjent ansikt der hvor de jobber og at de på den måten har en tydelig rolle i nærmiljøet. Informant 3 jobber derimot på et større område og treffer stadig nye mennesker.

For informant 3, 4 og 5 får jeg et inntrykk av at det er et poeng å nettopp være synlig kirke ute. Informant 1 og 2 som jobber såpass mye oppsøkende med et mer spesialisert oppdrag fra eierne av stasjonen om å jobbe sosialt oppsøkende på stasjonen har dermed et noe annet oppdrag enn de resterende informantene.

Informant 3 forteller om at det å gå i samme område over tid er lurt for å bli en del av bybildet. Uniformering er noe som gjør at det blir lettere å kjenne igjen oppsøkerne. Erdal peker også på at synlighet og tilstedeværelse over tid er nyttig for å bli en naturlig del av nærmiljøet.

Det å drøfte metoden i arbeidsfellesskapet eller i andre forum er noe jeg spurte informantene om. Flere informanter forteller om at metoden drøftes noe med andre som jobber oppsøkende, men flere påpeker også at det gjerne kunne vært mer av det. Som det har kommet fram så er det mye av arbeidsmetoden som må læres gjennom praksis eller trening. Jeg sitter med et inntrykk av at det kan være flere i kristne sammenhenger som sitter litt på hver sin tue når det kommer til denne arbeidsmetoden. Flere informanter har aldri lest noe faglitteratur om metoden. Metoden er en

naturlig del av sosionomfaget. Et forum med erfaringsdeling for alle som jobber oppsøkende diakonalt er altså noe som kunne hatt noe for seg.

5.3 Hvilke muligheter og begrensinger finnes i metoden?

Når det gjelder muligheter i metoden så forteller om hvordan det er relasjonsbyggende. I det offentlige hjelpeapparatet er det gjerne sånn at mennesker skal henvises videre for at oppsøkeren ikke skal få så mye oppfølgingsarbeid at vedkommende ikke får tid til å oppsøke. I diakonale organisasjoner og i kirka er ikke dette noe vi behøver å forholde oss til. Det er klart at mange har stillinger med mange andre oppgaver, så det er klart det finnes begrensninger. Men det er en frihet i at vi kan veldig uforpliktende være en medvandrer som har kompetanse på samtale. Dermed har vi noe å tilby ute i det oppsøkende som kirke. I tillegg er det flere kirkelige ansatte, særlig prester, som har streng taushetsplikt som åpner opp mulighetene for menneskene der ute for å kunne prate friere om livet sitt.

Noe jeg får inntrykk av at de aller fleste informantene enes om er at man ved å jobbe oppsøkende når flere mennesker. En av sosialarbeiderne i det diakonale arbeidet sier at NAV burde gå oppsøkende. Det virker som at flere av menneskene som informant 1 og 2 møter i arbeidet ikke føler seg sett eller møtt på en god måte i NAV-systemet. Viktigheten av relasjonsbygging dukker flere ganger opp i flere av intervjuene og det kan virke som at dette er et godt utgangspunkt for å hjelpe mennesker. Kanskje ligger det noe i at relasjonsbygging og det å møte mennesker der de er hadde vært en god prioritering innenfor det offentlige hjelpeapparatet?

En mulighet som kommer fram hos informant 3 er det at kirka kan gjøre seg mer aktuell ute i samfunnet både overfor andre oppsøkende aktører og for samfunnet for øvrig. I tillegg trengs det, i følge informant 3, at vi er på utsiden av kirkerommet for å være en troverdig kirke. Noe også Kjell Nordstokke forteller om.

Forsoning er en særlig mulighet i det at man møter mennesker på en mer nøytral grunn utenfor kirka. De som har opplevd vonde ting i forbindelse med kirka får en mulighet til å samtale med en representant for kirka om det vonde. Det kan være utfordrende for representanten som skal ta det imot, men det kan også være et steg i retning av forsoning.

En annen mulighet i oppsøkende metode handler om samarbeid. Det trekkes fram av en informant at kirka har noen andre briller å se med når vi er ute. Det at vi bærer med oss et syn på mennesker der vi ser alle som Guds barn kan gjøre at vi tilnærmer oss mennesker der ute på en litt annen måte

enn de som har tydeligere retningslinjer og paragrafer fra det offentlige å forholde seg til. Det er klart at en som jobber i kommunen også kan ha disse brillene på i arbeidet, men i kirka er det dette synet vi bygger arbeidet på. I tillegg står vi mye friere hva gjelder rapporteringsplikt. Et mulig samarbeid blir presentert av informant 3 der utekontakten i kommunen tar med seg ungdommer til kirka fordi at det er trygt sted å være. Det er klart at denne typen samarbeid legger noen begrensninger for forkynnelse for eksempel. Da kan vi se på det Nordstokke forteller om at det i seg selv er at mennesker motivert av sin tro utøver omsorg og nestekjærighet, det man kan kalle å forkynne ved handling. Uniform kan her være til hjelp for å tydelig vise at man er fra kirka. Akkurat som en vond handling utført av en kirkelig representant kan farge synet av kirka for noen mennesker vil en god og nestekjærlig handling utført av en kirkelig representant gjør tilsvarende, men i en annen retning.

Når det gjelder begrensninger i metoden så er det klart hos noen av informantene at man gjerne vil hjelpe mer enn det som er mulig. Det å sette grenser er en ferdighet som er viktig i oppsøkende arbeid, i følge Strømfors. Grensesetting som presentert hos Gunnfors dreier seg særlig om å sette grenser overfor de en møter, men grensesetting overfor en selv og overfor arbeidsgiver er viktig for å ikke slite seg ut. Allikevel er det noen ganger man er nødt til å strekke seg lenger enn lengst, som informant 4 påpeker. Det er alltid en mulighet for at noen opplever at de ikke blir møtt på en god måte fordi det må settes grenser. Det må finnes grenser for at arbeidet skal være forsvarlig.

Påvirkning av systemet er også noe som trekkes fram som noe som informant 2 ønsker at de kunne gjort mer av. Akkurat hvordan en diakonal organisasjon blir i forhold til rollekonflikten mellom premissleverandør og konstruktiv kritiker er ikke helt klart. Det som er klart er at den diakonale organisasjonen strengt talt står fritt i forhold til å framsnakke hjelpeapparatet. Hvorvidt det er hensiktsmessig å ikke framsnakke hjelpeapparatet kan derimot diskuteres. Diakonien skal avdekke urettferdighet, som informant 2 påpeker, men menneskene der ute er bedre tjent om alle som kan bidra stiller sammen og ikke strides.

Sikkerhet og HMS er noe som trekkes fram som en begrensning i metoden. Mange steder i mindre menigheter er det ikke nok ansatte til at det vil være mulig å være to stykker som går oppsøkende sammen. Jeg har ikke funnet noe utarbeidet fra Den norske kirke for å ivareta sikkerheten til de som går oppsøkende ute. Derfor er det godt mulig at flere kirkelig ansatte går oppsøkende alene der de egentlig burde være to. Informant 3 forteller om at vedkommende har gått mange år alene og at informanten nå er veldig glad for at de er to som går sammen. I og med at se-bedømme-handle har

kommet inn i plan for diakoni og oppsøkende metode er en god måte å jobbe med dette på, så burde det utarbeides sikkerhetsrutiner for å ivareta de kirkelige ansatte.

5.4 Hvordan opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?

Flere av informantene gir uttrykk for at de opplever ønskede resultater ved bruk av oppsøkende metode. En av informantene kommer med et eksempel der de har brukt fem år på å nå inn. Som Erdal påpeker så må oppsøkere evne å være tålmodige og tilstedeværelse over tid er nyttig for å nå inn. Hvor hyppig de møtte vedkommende som det tok fem år å nå inn til vet jeg ikke, men i det arbeidet jobber de oppsøkende hver dag så det kan tenkes at det var en viss regelmessighet i antall ganger de traff på vedkommende.

Et annet poeng som informant 1 kommer med er at det, selv om man kaller noe lavterskel, kan være ganske høy terskel for at noen tar kontakt. Ved å gå ut kan denne terskelen senkes ytterligere, for der ute behøver ikke samtalen å handle om det folk trenger hjelp til. Det kan starte i det små med at man hilser på hverandre. Etterhvert bygges en relasjon og etter noe tid kan det være at den andre tar kontakt for å få hjelp med noe eller for en mer fortrolig samtale.

5.5 Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/ resultatmåling?

Mens ønskede resultater handler om hvorvidt metoden tilfører det diakonale arbeidet noe, så dreier resultatmåling seg om å måle kvantitet i arbeidet.

Forholdet som informantene har til resultatmåling virker å være ganske samstemt. Det er noe de har et anstrengt forhold til. Menneskemøtene framheves som det viktige og at kvantitet i menneskemøter ikke er relevant. Det er imidlertid sånn at noen av arbeidene er avhengig av støtte for å kunne fortsette arbeidet. For å få støtte må man ha noe å vise til. Da er tall enkelt å anskaffe. Det å måle kvalitet i menneskemøter er også vanskelig. I hvor stor grad man har hjulpet noen er krevende å skulle måle på en god måte. En fallgrube kan da bli at man går for mange kort møter som ser bra ut papiret men egentlig ikke får hjulpet noen. En positiv som trekkes fram ved at man fører statistikk over menneskemøter er at det kan hjelpe med å se utviklingen.

Informant 3 forteller om at de skriver en rapport etter de har vært ute og feltet med hva de har observert og om det var noen særlig interessante observasjoner. Dette tolker jeg imidlertid ikke som en resultatmåling, men heller som et verktøy som er nyttig for å hjelpe med å huske ting fra uke til uke. Berg skriver også om dette og at det kan være et godt verktøy for å se hva man har gjort og for å lære av tidligere valg.

Noe annet som Berg nevner er dette med at det mange steder er nødvendig å kunne vise til resultater for at virksomheten skal bestå. I en kirke med en delvis usikker økonomisk framtid vil dette muligens bli aktuelt på et tidspunkt der penger skal spares. Det er allerede flere steder sånn at det må spares penger og da sees gjerne denne typen arbeider, som ikke har håndfaste og konkrete bevis oppnådde mål, som et overskuddsprosjekt. Dette er dog ikke noe nytt i oppsøker verdenen. Som både Erdal og Berg nevner så har ikke måten å jobbe på vært populær i byråkratiet fra ganske tidlig av.

5.6 Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?

Det som har kommet fram gjennom intervjuene er at det finnes lite dokumenter og retningslinjer i de ulike arbeidene.

Informant 1 forteller om at de har noen retningslinjer som forteller om hva de ikke skal gjøre. Dette er tryggende og ment som en sikkerhet for de som går oppsøkende og det er naturlig at dette eksisterer i et arbeid som bruker frivillige i det oppsøkende arbeidet som de gjør her.

Det er et utsagn fra informant 1 som kan tolkes til at det finnes noe skriftliggjort rundt metoden, men det er litt utydelig hvor mye det er snakk om.

Informant 4 forteller om retningslinjer vedkommende har satt for seg selv og jeg får inntrykk av at det er en type retningslinjer som flere setter for seg selv. Informantens retningslinjer går mest ut på grensesetting og de etiske retningslinjene som følger det å være diakon.

Informant 3 påpeker at det er viktig at de som jobber oppsøkende ikke står på hver sin tue, men heller lærer av hverandre. Her kommer vi tilbake til at det kan virke som at behovet for et forum der det kan deles erfaringer blant de som jobber oppsøkende diakonalt er liv laga.

Av egne retningslinjer har informant 3 en som begrenser hvem vedkommende tar med seg ut på felting. Informanten understreker at mennesker det ute ikke er på utstilling for noen men at alle er ute sammen og at folk har forskjellige grunner til å være der.

6 Konklusjon

6.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstilling: Hvordan fungerer oppsøkende metode i noen utvalgte lavterskel diakonale arbeid?

Forskningsspørsmål: Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkens oppdrag og diakoni?

På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?

Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?

På hvilke måter opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?

Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/resultatmåling?

Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?

6.2 Hva jeg har gjort for å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene

For å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene har jeg gjennomført intervjuer av fem informanter ved fire lavterskel diakonale arbeid. I intervjuene har jeg vært opptatt av å stille åpne spørsmål for å ikke legge for mange føringer. Det har gjort at informantene har fortalt mye om ting jeg ikke spesifikt spurte om. I arbeidet med presentasjon av funn har jeg etter beste evne forsøkt å sile ut det som var mest relevant for problemstillingen og forskningsspørsmålene. Deretter har jeg sortert materialet under forskningsspørsmålene for å få til en ryddig framstilling. I drøftingskapittelet har jeg tatt for meg funn og teori i lys av hverandre og delt av egne refleksjoner og observasjoner som har oppstått underveis i prosessen.

6.3 Svar på forskningsspørsmålene

6.3.1 Hvordan forstår informantene oppsøkende metode inn i kirkens oppdrag og diakoni?

I denne oppgaven har jeg funnet at flere av informantene forstår oppsøkende metode som en god måte å være kirke på ute i samfunnet. Menneskene møtes med verdighet og blir ikke brukere eller pasienter. Alle informantene ser diakoni som kirkens omsorgsarbeid og det kan virke som at

nestekjærlighet er det som står sterkest hos informantene når det er snakk om oppsøkende virksomhet.

6.3.2 På hvilken måte og i hvor stor grad benytter informantene oppsøkende metode i sitt arbeid?

I oppgaven har jeg funnet ut at informant 1 som jobber i en diakonal organisasjon benytter oppsøkende metode i det daglige. Informant 2 bruker metoden noe mindre enn informant 1. Informant 3 bruker metoden minst 2 dager i uka. Informant 4 har brukt metoden i større grad før, men ikke så mye i det siste på grunn av andre arbeidsoppgaver. Informant 5 bruker metoden daglig.

Jeg har også funnet ut at oppsøkende metode kan være et god virkemiddel inn i se-bedømme-handle-modellen for å få et overblikk på hvordan det står til ute i lokalmiljøet. Oppsøkende metode er ikke kun for de som jobber aktivt med spesielle målgrupper eller spesialisert diakoni. Det er like mye for menighetsdiakoner og andre i menighet som jobber diakonalt. Metoden er for mange en del av et hele og er først og fremst et verktøy i å komme i kontakt med mennesker.

Informantene benytter seg av metoden for å komme i kontakt med mennesker i målgruppene de jobber i. Noen har kjennskap til menneskene de møter i oppsøkingen, mens noen møter stadig nye mennesker.

Jeg har sett på noen ferdigheter og roller i denne oppgaven og funnet at observasjon og intuisjon er særlig viktig å trene opp når det skal jobbes oppsøkende. Alle informantene bruker i noen grad uniform når de er ute og det er noe forskjell i hva oppdraget der ute er.

De som jobber i menighet og som har kirkelig utdanning har et tydelig oppdrag om å gjøre Jesu handling ute i samfunnet i nestekjærlighet. Dette ligger også for de som jobber i en diakonal organisasjon men de har i tillegg en oppdragsgiver som har en bestilling på hva som skal jobbes med.

6.3.3 Hvilke muligheter og begrensninger finnes i metoden?

I oppsøkende metode finnes det særlig muligheter i at man når flere mennesker enn om man kun inviterer inn. Der ute er det også mulig å møte mennesker på en mer nøytral grunn som gjør at inngangen til samtale får en lavere terskel. I tillegg åpner det opp for forsoning for de som har opplevd vondt i forbindelse med kirke.

Ved å jobbe oppsøkende som kirke gjør kirka seg aktuell i samfunnet. I kirka jobber det mange med god kompetanse på sjelesorg. Den strenge taushetsplikten gjør at det kan være tryggere for mennesker der ute å snakke med en prest enn med en sosionom.

Metoden kan også være en god arena for samarbeid med kommune og andre instanser som jobber oppsøkende.

En ulempe eller begrensning i metoden er knyttet til sikkerhet og HMS. Utifra det jeg har funnet ut i oppgaven så burde være krav om at de som jobber oppsøkende går to og to. Det er sårbart å være en som går oppsøkende ute og i og med at se-bedømme-handle har funnet veien inn i Den norske kirkes plan for diakoni så burde det foreligge sikkerhetsrutiner rundt denne måten å jobbe på. Det er en begrensning at man burde gå to sammen særlig der det er knapt om ressursene og man ikke har mulighet til det av den grunn.

6.3.4 Hvordan opplever informantene at oppsøkende metode gir ønskede resultater?

Informantene opplever stort sett at oppsøkende metode gir ønskede resultater. Noen poengterer at det er et arbeid som krever tålmodighet og tilstedeværelse over tid. Relasjonsbygging trekkes fram som noe metoden særlig gir resultater på. Ved å være ut møter man flere mennesker enn man ville truffet hvis man ble værende inne i lokalene sine.

6.3.5 Hva slags forhold har informantene til dokumentasjon/ resultatmåling?

Informantene har jevnt over et anstrengt forhold til dokumentasjon og resultatmåling. Kvalitet i menneskemøter trekkes fram som mye viktigere enn det å måle kvantitet i menneskemøter. Noen ser allikevel på det å notere ned observasjoner og å føre statistikk som nyttige redskaper i arbeidet, men det stopper gjerne der. Tall må leveres til oppdragsgivere eller for å søke penger for de som jobber i et arbeid der det kreves.

6.3.6 Hvilke dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode finnes i arbeidet til informantene?

Det finnes få fastlagte dokumenter og retningslinjer for oppsøkende metode i arbeidene. Noe er utarbeidet som kursmateriell hos den diakonale organisasjonen, men det virker ikke som at det er mye om metoden som er nedskrevet.

6.4 Svar på problemstillingen

Hvordan fungerer oppsøkende metode i noen utvalgte lavterskel diakonale arbeid?

Det er noe forskjell på arbeidene der jeg har intervjuet informanter i denne oppgaven. Diakonen i menighet bruker metoden i liten grad, men det er en metode som har en betydning i arbeidet. De andre informantene som jobber mer spesialisert bruker metoden mer. Metoden krever intuisjon og en evne til å observere og lese situasjoner. Metoden fungerer som en del av et hele og hvor stor den delen er varierer mellom arbeidene og målgruppene.

Metoden fungerer som en del av det diakonale oppdrag som handler om å være kirke ute i samfunnet. Det å leve ut nestekjærlighet og følge Jesu forbilde der hvor livet leves.

Det handler om å være kirke i verden i 2022.

6.5 Videre forskning

Denne oppgaven viser kun en liten del av bildet og jeg ser at dette er noe det med fordel kan skrives mer om. En av informantene har tidligere jobbet som feltprest i forsvaret og delte underveis i intervjuet at oppsøkende metode var noe som ble brukt mye i det arbeidet.

I denne oppgaven har jeg brukt litteratur som dreier seg om oppsøkende metode i en kommunal kontekst. Søken etter relevant litteratur med diakonifaglig blikk fortsetter etter denne oppgaven og jeg håper at det finnes mer av den typen litteratur enn det jeg har funnet til denne oppgaven.

Kanskje hadde det vært hensiktsmessig å utarbeide en egen lærebok om oppsøkende metode med diakoni som utgangspunkt?

7 Utblikk

I oppgaven har det kommet fram at oppsøkende metode er et viktig verktøy i å være Jesu etterfølgere ute i samfunnet. Kan det til og med være et så viktig verktøy at det er verdt å sette av noen studiepoeng i kirkelige utdanninger til å både lære grunnleggende teori om oppsøkende metode og til å prøve dette ut i virkeligheten? Når Kjell Nordstokke sier «I vår tid da nøden har så mange ulike ansikter, trengs medfølelse og medlidelse konkretisert gjennom ulike former for handling.», så synes jeg det er på sin plass at vi etter beste evne prøver å etterleve evangeliet ved å være der nøden er og være nestekjærlige ute i samfunnet.

8 Litteratur

- Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: en håndbok for masterstudenter* (1. utgave). Cappelen Damm AS
- Berg, E. L. U. (2006). Dokumentasjon. I B. Erdal (Red.), *Ute Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (s.272-287). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Det Lutherske Verdensforbund. (2009). *Diakonia in context: Transformation, reconciliation, Empowerment. An LWF Contribution to the Understanding and Practice of Diakonia*. The Lutheran World Federation.
- Erdal, B. (2006). Rollen som oppsøkende sosialarbeider. I B. Erdal (Red.), *Ute Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (1. utgave, s.116-136). Gyldendal Norsk Forlag AS
- Erdal, B. (2006). Tilstedeværelse og kontakt. I B. Erdal (Red.), *Ute Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (1. utgave, s.137-162). Gyldendal Norsk Forlag AS
- Henningsen, E. (2009). Bekymringsblikket. *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 9(2). Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1051>
- Kirkerådet. (2020). Revidert plan for diakoni. https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/samfunnsansvar/diakoni/plan-for-diakoni_rev2020.pdf
- Klyve, A. & Pedersen, H. (2006). Oppsøkende sosialt arbeid i Norge før og nå: Et historisk overblikk, med samfunnsmessige og geografiske sideblikk. I B. Erdal (Red.), *Ute Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (1. utgave, s.22-45). Gyldendal Norsk Forlag AS
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utgave). Gyldendal Norsk Forlag AS
- Nordstokke, K. (2002). *Det dyrebare mennesket: Diakoniens grunnlag og praksis*. Verbum.
- Strømfors, G. (2006). Oppsøkere som profesjonelle personligheter. I B. Erdal (Red.), *Ute Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (1. utgave, s.169-191). Gyldendal Norsk Forlag AS

9 Vedlegg

9.1 Intervjuguide

9.2 Godkjenning NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

901696

Prosjekttittel

Felting som arbeidsmetode

Behandlingsansvarlig institusjon

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Roar G. Fotland, Roar.G.Fotland@mf.no, tlf: 22590588

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Prosjektperiode

31.01.2022 - 15.05.2022

Vurdering (1)

04.03.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 04.03.2022 med vedlegg. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger, særlige kategorier av personopplysninger om filosofisk overbevisning og religion frem til 15.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering

er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til Personverntjenester ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Kontaktperson hos oss: Olav Rosness

Lykke til med prosjektet!

Intervjuguide feltere

Innledning

Takk for at du stiller til intervju for prosjektet om felting som arbeidsmetode. Det er beregnet at intervjuet vil ta mellom 30 og 40 minutter.

Formålet med dette intervjuet er å danne et bilde av hvordan du som gateprest/ansatt forholder deg til felting som arbeidsmetode med fokus på diakoni. Formålet med prosjektet er å sammenligne hvordan felting som arbeidsmetode fungerer i tre lavterskel diakonale arbeid og se på hvordan dette oppleves for de som bruker arbeidsmetoden.

Dette intervjuet blir det gjort lydopptak av og det er kun jeg som skal lytte til dette når jeg skal transkribere. Alle personsensitive opplysninger blir lagret kryptert og ikke sammen med annen data knyttet til prosjektet.

Har jeg din tillatelse til å ta opp intervjuet?

Ønsker du å være anonymisert eller er det greit at navn, stilling og arbeidsplass publiseres? Er det eventuelt noen av disse opplysningene det er greit at ikke anonymiseres?

Jeg vil opplyse deg om at du når som helst kan trekke deg som informant til dette prosjektet.

Spørsmål

- Hva er din forståelse av diakoni?
- Evt. oppfølgende: Hva ser du av diakoni i ditt arbeid?
- Hvordan vil du beskrive oppsøkende virksomhet eller felting?
- Evt. oppfølgende: Ser du noen forskjell på de to begrepene?
- Hvordan bruker du felting eller oppsøkende virksomhet i ditt arbeid?
- Evt. oppfølgende: Hvor ofte felter du?
- Jobber du særlig med en målgruppe?
- Evt. oppfølgende: hvilke(n) målgruppe(r) jobber du med?
- Hvordan vil du omtale de du møter i feltingen/den oppsøkende virksomheten?
- Hva er dine tanker om resultatmåling i felting eller oppsøkende arbeid?
- Hva finnes av dokumenter eller retningslinjer for oppsøkende virksomhet eller felting i organisasjonen/på arbeidsplassen?
- Hvilke muligheter ser du i felting eller oppsøkende virksomhet som arbeidsmetode i diakonalt arbeid?
- Hvilke begrensninger ser du i felting eller oppsøkende virksomhet som arbeidsmetode i diakonalt arbeid?
- Er det noe mer du ønsker å si eller tilføye?

Avslutning

Igjen tusen takk for at du stilte til intervju.

Jeg vil minne deg om at du fortsatt har anledning til å trekke deg.

Når intervjuet er transkribert, vil jeg slette lydopptaket.

Når oppgaven er publisert vil alt av dokumenter anonymiseres så det ikke er gjenkjennbart, dersom dette er ønskelig.